

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Lopen en springen

En hij greep hem bij de rechterhand en richtte hem op, en terstond werden zijn voeten en enkels stevig, en hij sprong op en stond en liep heen en weer en hij ging met hen de tempel binnen, lopende en springende en God lovende.

Handelingen 3 : 7 en 8.

Er zijn enige punten van overeenstemming tussen de twee Lucasberichten, de ene betreffende de verlamde bij de tempelpoort, de andere omtrent de verlamde man in Lystra. In beide gevallen gaat het over een man die van zijn geboorte af verlamd was; in beide gevallen kijkt een apostel de gebrekkige scherp aan. En van beide genezenen wordt gezegd, dat ze na hun wonderbare genezing heen en weer liepen. In beide gevallen wordt voor „van hun geboorte af aan“ de uitdrukking „van de moederschoot af“ gebruikt. En in beide gevallen gaat het over een „choolos“, een verlamde die vanwege zijn gebrek niet kon lopen. Wanneer er zoveel punten van overeenstemming zijn, is een filologistische exegese er gauw bij, van een „doublure“ te spreken. Onder filologisme verstaan we een overschatting van het filologisch werk, gepaard met de overtuiging dat de filologie „vrij“ is, geen vooronderstelling kent en geen bepaald uitgangspunt heeft. Dat is een naar misverstand: elke filologie gaat van vooronderstellingen uit, anders is ze niet eens mogelijk. Ze heeft voorafgaande, grondleggende oordelen, vooroordelen dus, nodig, om aan het werk te kunnen gaan. Zo is een nimmer ontbrekend vooroordeel voor elke filologie, dat de mens als sprekend en schrijvend wezen de eeuwen door zichzelf gelijk gebleven is. In de Bijbel-exegese is filologisme een van de naaste verschijnselen die we ontmoeten. Vooral de bekwame Bijbelfiloloog met filologistische neiging vertelt u dat hij niet van bepaalde vooronderstellingen uitgaat, en toont daarmee zijn onkunde inzake standpuntenonderzoek. Dat hangt misschien samen met zijn speciale begaafdheid: voor een standpunten-onderzoek is een ander soort nadenken, een andere reflexie nodig dan voor filologisch onderzoek. Daaruit blijkt dat we elkaar nodig hebben, en dat in het bijzonder Bijbelstudie een zaak is van samenwerken in gemeenschappelijke activiteit.

Nu zou dit zo erg nog niet zijn, als de filologistisch werkende Bijbelfiloloog tot louter dwaze resultaten kwam. Maar dat is geenszins het geval: ook filologistische filologen vinden, ondanks hun naïeve onwetendheid inzake hun eigen standpunt en vooronderstellingen, dikwijls mooie gegevens, waarvoor we dankbaar dienen te zijn. Daardoor heeft hij een zeker min of meer wetenschappelijk, althans filologisch gezag. En door zijn filologische eerlijkheid (want een goed filoloog dient een niets ontziende eerlijkheid te onderhouden, anders mislukt hij volkomen) dwingt hij eerbied af en onderscheidt hij zich gunstig van hem, die filologenwerk verricht zonder de onmisbare filologen-eerlijkheid. Niet zonder reden klagen filologen dikwijls over het filologisch broddelwerk van wijsgeren; en zo menen Bijbelfilologen dat exegeten, die te zeer gehecht zijn aan een bepaalde theologie, daardoor als Bijbelfiloloog overstag gaan, en dat hun de zo noodzakelijke eerlijkheid ontbreekt. In veel gevallen is daar iets van waar, in enige gevallen zelfs veel. Zo komt het, dat deze zaak nogal gecompliceerd ligt. Te meer, doordat de theoloog-exegeet zich in zijn uitleg-pogingen vaak niet alleen door theologische, maar mede door kerkpolitieke overwegingen laat leiden. Ach-

ter Ds Ten Hoors nogal wonderlijke opvatting omtrent de „structuur“ van de theologie zat zijn kerkpolitieke overtuiging betreffende de opleiding van a.s. predikanten.

Wat de figuur van de doublure aangaat: vermoedelijk zal vandaag niemand meer in Hand. 14 : 8v een doublure zien van Hand. 3 : 4—8. Andere even willekeurige „doublures“ genieten nog vrij hoog aanzien. En als nu eens iemand van calvinistische geloofs-overtuiging ontkent, dat er van een doublure sprake is, wordt dit, kort en goedkoop, afgedaan met de smalende opmerking: nu ja, dat is ook maar een calvinist. We willen er in ons verband echter op letten, dat de punten van overeenkomst in de beide Lucasberichten in de aard van de zaak zelf ligt. Het evangelisch wonderteken toont zijn grootste kracht als het mensen betreft, die van hun geboorte af verlamd waren. De apostelen moesten de mannen die gebrekkig waren scherp aankijken om te zien, of deze geloof hadden om genezing te vinden: ze moesten er achter komen, of hier voor hen deze bijzondere taak lag om de kerkgemeente te bouwen. Verder: een gezonde Bijbelfilologie eist een congenialiteit, een geestverwantschap tussen de exegeet en het geschrift; die eis stelt men ook, en terecht, ten aanzien van andere geschriften dan de Bijbelse: iemand die helemaal geen dichterlijk gevoel heeft moet zich niet wagen aan de verklaring van lyrische poëmen, en kan misschien heel goed werk doen wanneer het een geschrift betreft van juridische aard. En iemand die het werk van Bijbel-exegeet wil verrichten, dient met de Schrift geestverwant, dat is Geestverwant te zijn: dan gebeurt wat Paulus met deze woorden uitdrukt: Gods Geest getuigt met onze geest, dat we kinderen Gods, kinderen der wijsheid zijn, Rom. 8 : 16; en de wijsheid wordt in het gelijk gesteld, rechtvaardig geprezen door al haar kinderen, Luc. 7 : 35.

Petrus grijpt de eerst verlamde, nu genezen man bij de tempelpoort bij zijn rechterhand en richtte hem op, en terstond werden zijn voeten en enkels stevig. In Hand. 14 : 10 lezen we, dat de verlamde man, op het evangelisch bevel van Paulus, zelf opstond. Dit verschil moet ons niet ontgaan. Misschien hangt het daarmee samen, dat de man bij de tempelpoort tot het laatste moment toe zich bleef vasthouden aan zijn wat bittere levensbeschouwing en kijkt op de mensen. Hij sprong op en stond en ging heen en weer lopen. Voor „heen en weer lopen“ vinden we zowel in Hand. 3 : 8 als in 14 : 10 het woord „peripatein“; en het lijkt niet geheel onmogelijk (we zeggen het echter met grote aarzelendheid) dat hierin een zekere „ironie der geschiedenis“ ligt. Want dit woord was in de oudheid zeer bekend, van de dagen van Aristoteles af: hij werd met zijn leerlingen de peripatetici, de heen-en-weer-wandelende filosofen genoemd, en men heeft wel eens het vermoeden uitgesproken, dat dit heen-en-weer-wandelen niet een toevallige gewoonte in de school van Aristoteles was, maar een soort spontane uitdrukkingsvorm van de reflexie, van het teruggaan op de afgelegde gedachtenweg. Inderdaad raakt menig filosoof aan dit typische reflecterende heen-en-weer-min of meer verslaafd, en dan vinden we op beide plaatsen in Handelingen een geheel ander heen-en-weerwandelen, nl. wandelen om te proberen of het werkelijk waar is, en tot oefening voor het gewone lopen. Het christelijk leven is een wandel; maar als het vertheologiseerd wordt, is het niet meer voortwandelen in de loopbaan, maar veel meer reflecterend heen-en-weer-wandelen

INHOUD

Lopen en springen	K. J. P.
Na vijf jaar (Slot)	C. V.
Waarschuwing tegen hoogmoed	H. J. J.
Het komende concilie (III)	J. M.
Antwoord 57 van de Catechismus (V)	B. T.
Nogmaals Politieke Richtlijnen	R. H. B.
Persschouw	C. V.
Kritische Krabbel	Frater
Ingezonden	
Kerknieuws	

en niet vooruit komen. Zo blijft menigeen reflecterend heen en weer wandelen op het pad van een Doopsbeschouwing of Verbondsbeschouwing, maar de Doop zelf en het Verbond, dat God stelt, zelf, och daar komt men zozeer niet aan toe.

Maar deze genezen verlamde bleef niet heen en weer wandelen. Het blijkt, dat hij afscheid neemt van zijn wat bittere levensbeschouwing. Heel opmerkelijk: hij gaat nu direct, samen met de twee apostelen, de tempel binnen.

En hij wist wat hij deed. Vroeger was de tempel voor hem een gunstige bedelplaats, een vaste figuur in zijn bedeltechniek. Die tempel is nu voor hem iets anders geworden, al zal hij dit niet onmiddellijk in volle scherpte en helderheid beseft hebben. Deze man ervaart iets; maar een ervaring van die ervaring heeft hij niet, daar streeft hij ook niet naar, en dat is ook maar het beste en verstandigste. Hij weet ook niet, dat hij nu in eens op koning David lijkt. Hij gaat wandelen en springen, hij loopt te dansen van christelijke dankbaarheid. In de geschiedenis van de dans zijn complicaties gekomen, die hem voor ons minder aantrekkelijk maken. Toch kunnen we nog heel goed aanvoelen, wat koning David deed toen hij zijn intense blijheid tot uiting moest brengen, omdat de ark Gods in Jeruzalem gebracht werd, 2 Sam. 6. „David en het gehele huis Israëls haalden de ark des Heren, onder gejubel en hoorngeschal. Toen de ark des Heren de stad Davids binnenkwam, keek Michal, de dochter van Saul, door het venster, en zag koning David huppelen en dansen voor het aangezicht des Heren“, 15, 16. Hij had er zijn jasje bij uitgetrokken, om wat makkelijker te kunnen dansen, en Michal noemt dit, hatelijk en zakelijk onjuist, „zich onbeschaamd ontbloten“. De genezen verlamde bedelaar deed hetzelfde wat koning David indertijd gedaan had: huppelen en dansen voor het aangezicht des Heren. Hand. 3 : 8b zegt: „lopende en springende en God lovend“.

Dit is een kostbare overwinning voor de jonge gemeente. Het hoort bij de taak van de kerk en de apostelen. Deze overwinning gebeurt bij en straks in de tempel, en daarin zullen Johannes en Petrus zich verheugd hebben. De tempel doet nog dienst, hij heeft een „functie“ in het leven van de gemeente, het heeft nog zin dat hij bestaat. En de gemeente kon in haar optimisme best eens gelijk gehad hebben: Wie weet, God mocht zich omkeren en berouw krijgen en zijn brandende toorn laten varen, zodat de tempel niet te gronde zal gaan. Inderdaad maakt de tempel van de Joden op dit moment, nu de verlamde er binnendanst, een goede „kans“ om behouden te blijven en niet te worden verwoest, maar voort te bestaan als kerkgebouw voor de gemeente van Christus.

En nu moeten we liever maar niet gaan vragen, of de genezen bedelaar alleen maar een wondergeloof, dan wel een zaligmakend geloof had, want zulk „curieuselijk” vragen ligt meer in de lijn van de bitterheid van Michal, en de bittere levensvisie van de verlamde toen hij nog dagelijks aan de tempelpoort zat. Er zijn vrij wat theologische vra-

gen, die getuigen van de geborneerdheid van de vrager, en ons niet op weg helpen om de Schrift te verstaan. De genezing van de verlamd geborene is in haar geheel een evangelische aangelegenheid; en zo moeten we haar ook laten, willen we er wezenlijk door worden gevoed.

K. J. P.

Na vijf jaar

(Slot)

Jezus Christus is alles

Wanneer wij het leven van de eerste christelijke kerken, zoals dat zich onder de leiding van de Heilige Geest naar het woord van Christus ontplooid, bezien vallen ons aanstonds enkele markante dingen op. Het zijn dingen die van blijvend belang zijn voor de kerk. Ja, die voor haar een kwestie zijn van leven of dood.

Het zijn ook dié dingen, welke in een onrustige crisistijd vóór alles moeten worden gekend, geloofd, vastgehouden. Het zijn eveneens de dingen, die, als God reformatie wil geven aan zijn volk, weer beginnen te leven in de harten van zijn kinderen en hun leven gaan beheersen.

* * *

Het allereerste is wel dit, dat voor de kerk Jezus Christus, haar levende Verlosser en Heer zonder meer **alles** is.

Men kan het nooit diep en duidelijk genoeg zeggen, men kan het ook nooit uitputtend zeggen, welk een volstrekt allesbeheersende plaats de Heiland in het leven van zijn ware kerk inneemt. De gemeente leeft „uit” haar Heer. Maar ook „voor” Hem. En haar wandel op aarde is een vreugdevol uitzien van zijn terugkomst uit de hemel. Die wandel is een ononderbroken zich bewegen naar Hem toe. Geen enkele gemeenschap onder de mensen is in staat de unieke band tussen Christus en de zijnen op enigszins adaequate wijze tot uitdrukking te brengen. Zelfs het huwelijk, ook het innigste en zuiverste, is er niet meer dan een zwakke weerspiegeling van.

Paulus typeert het leven der gelovigen, het leven der kerk, als een zijn „in Christus”. De gemeente, zo predikt hij, bestaat uit gelovigen, die „in Christus” gedoopt en zo ook „in Christus” geheiligd zijn. Gods genade is haar „in Christus” geschonken. En die genade bestaat o.a. in het eeuwige leven „in Christus Jezus”. „In Christus” hebben de gelovigen de volkomen verlossing, de vergeving van hun overtredingen door het bloed van de Heiland. God de Vader heeft hen voorts „in Christus” gezegd met allerlei geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten. „In Christus”, die het Hoofd is van alle overheden en machten ontvingen de gelovigen zelfs alle volheid. Nadat ze tot het geloof waren gekomen werden ze bovendien „in Christus” verzegeld met de Heilige Geest der belofte. „In Christus” zijn ze ook nieuwe mensen geworden. Ze zijn geschapen „in Christus Jezus” om goede werken te doen, die God tevoren bereid heeft, opdat zij daarin zouden wandelen. En „in Christus” waren ze nu op tot een tempel, heilig „in de Here”, worden ze opgebouwd tot een woonstede Gods in de Geest.

Wie iets van de diepe zin van deze en zeer veel dergelijke Schriftwoorden verstaat, beseft dat het leven der gelovigen, der kerk is een gedragen worden door de kracht van Christus, een staan in het zonnelicht van zijn genade, een doordrongen, vervuld, verlicht, vernieuwd, beheerst en geleid worden door zijn Geest. Het loslaten, bedroeven, verloochenen van haar Heiland kent zij daarom als haar grote zonde, haar zware schuld, haar bitter verdriet. De zin van haar leven is het horen naar de stem van de Meester, het doen van zijn wil, het Hem volgen waarheen Hij hen ook leidt. De gemeente gelooft met rotsvaste zekerheid dat haar Heer en Verlosser in haar midden is als zij samenkomt om het evangelie te horen en het brood te breken. Zij is dan vol van Hem en zijn woord, zijn liefde, zijn rijk. Zij breekt los in extatische jubel als zij zich realiseert, dat Hij voor eeuwig van haar en zij voor eeuwig van Hem is. En er is geen gebed, dat zij met

meer kracht en vuur uitspreekt dan het felle, geladen: Maranatha: „Onze Heer — kom!”

* * *

Zo beleefde de jonge kerk het, dat het haar gepredikte evangelie van Jezus Christus haar bracht in een door en door persoonlijke, een heel het leven omvattende liefdeband met de verheerlijkte Christus, die eenmaal voor haar was gekruisigd.

In de „nieuwe godsdienst” was voor haar niets „zakelijks”. Het ging daarin nooit om onpersoonlijke dingen, gaven, idealen, wetten. Neen, Jezus Christus en de band aan Hem en het leven in Hem — dat was haar alles. De kerk kende geen vergeving der zonden, geen verlossing, geen nieuw leven, geen geestelijke schatten, die haar als onpersoonlijke zaken en gaven waren geschonken. Neen, zij „had” Jezus Christus! Hem alleen! En „in Hem” — in Hem alléén — „had” zij zo ook alles. Jezus Christus, Hij alleen, was haar vergeving van zonden, haar gerechtigheid, haar heiligheid, haar verlossing, haar vrede, en bovenal haar blijdschap.

Ja, in Jezus Christus hadden die gelovigen alles. Het verbond, het „testament” dat zij elke week bij het „breken van het brood” hoorden noemen, was b.v. voor haar allerminst zo iets als een zakelijke overeenkomst tussen een paar partijen waarbij over en weer beloften en eisen werden vastgesteld. Neen, dat verbond was voor haar zonder meer Jezus Christus zelf! Was Hij niet ook aan de gemeente gegeven tot een verbond! Dat verbond, dat testament, was gefundeerd in het bloed van haar Heiland. En het betekende niet minder dan dat Jezus Christus, de levende Heer, de armen om de zijnen heen sloeg, hen aan zijn hart drukte, hun de zonden vergaf en in zijn gemeenschap deed leven als kinderen van God. Of neen, het was nog inniger: het betekende, dat Jezus Christus „in hen” was en dat zij „in Jezus Christus” waren. En dat zij zo in hun Heer en Heiland waren opgenomen in een onverbreekelijke liefdegemeenschap met God om Die te dienen en te loven tot in eeuwigheid.

En de kerk — o neen die was voor hen allerminst een religieuze organisatie, een bepaald georganiseerd kerkelijk instituut zonder meer. Neen, de kerk — dat was dit, en alléén dit, dat Jezus Christus dag in dag uit bezig was om honderden, duizenden te trekken uit de macht van de boze, ze van alle zonden te wassen door zijn bloed, ze te vervullen met zijn Geest, ze te maken tot ranken van de wijnstok, tot levende stenen van zijn Geestelijke tempel, tot schapen van zijn kudde, tot leden van Gods huisgezin, ja, tot leden van zijn eigen lichaam. En dat was tegelijk ook dit dat zij daarin Christus’ medewerkers mochten zijn. Och ze spraken niet zo veel over de kerk die eerste christenen. Ze waren ook zo vol van hun Heiland! Die vulde heel hun levenshorizon. Er was immers buiten Christus niets dat enige waarde voor hen bezat. Maar juist omdat ze zo vol waren van Christus en alleen maar in Hem en uit Hem en voor Hem leefden, waren ze juist ten volle zijn gemeente, zijn levende, ware kerk! Misschien zelfs wel zonder dat ze zelf precies wisten hoe.

* * *

Dit radicale en totale gegrepen zijn door Jezus Christus geeft — als het daarin tot werkelijkheid werd — aan het gehele leven van de kerk en de gelovigen een eigen karakter en kleur.

Als men de Christus zo kent zijn b.v. de geschriften van het Oude en Nieuwe Testament geen onpersoonlijke geschriften vol geschiedenis waarheden, voorschriften. Neen, zij worden dan gehoord, gekend, verstaan als het levende woord, de blijde boodschap van Jezus Christus. En men wéét, men gelóóft

dan, dat het Christus er daarbij om gaat de mensen tot zich te roepen, opdat Hij ze verlossen, zegenen, leiden zou. Het luisteren naar het woord der Schriften wordt dan doorleefd als het komen in de greep van de Heiland, in de werkingssfeer van zijn Geest. Het wordt dan verstaan, en in het geloof ervaren, dat de Heiland met dat woord worstelt, opdat we onze zonden zouden zien, ons vlees zouden kruisigen, tot steeds nieuwe geloofswerkzaamheden zouden komen en vrolijk zouden gaan wandelen in zijn wegen.

Ongetwijfeld, de Christus deelt in de Schrift ons ook feiten en waarheden mee. En Hij geeft daarin ook voorschriften. Maar **Hij** doet dat. En het gaat Hem er daarbij voor alles om zèlf in het leven van hen die dat woord horen of lezen in te komen, dat te verlossen en te vernieuwen. Of: anders gezegd, het gaat Hem er daarbij om Zichzelf aan de hoorders van dat Woord weg te schenken, met hen in gemeenschap te komen, ze voor eeuwig te maken tot kinderen van God.

De werkelijkheid en de waarheid, dat de verheerlijkte Christus alles wil zijn in en voor de zijnen gaat ook als van zelf het leven der kerk van de kern tot de wijde omtrek beheersen.

Zoals ik reeds schreef: kerk is dit dat Jezus Christus degenen die de Vader Hem gaf uit de macht van de Boze rukt, naar Zich toe „sleept” en ze maakt tot leden van zijn lichaam. Dat is het unieke van de kerk. De kerk is geen vereniging, geen organisatie, geen genootschap, geen staat. Zij heeft in strikte zin geen „bestuur”, geen „regering”. Er is daarin geen „volksvertegenwoordiging”, geen „democratische” of „aristocratische” ordening. Jezus Christus is in de ware kerk het enige Hoofd en de soevereine Koning. En wat Hij in en met en voor en door de Kerk wil doen doet Hij zelf en alleen. Hij doet het zèlf door zijn Geest en woord.

Zo is Hij rusteloos bezig zijn kerk te vergaderen, de beschermen, te onderhouden. Het gaat Hem daarbij nergens anders om dan dat de zijnen in de volle en diepe zin van het woord in Hem geloven en dan Hem dienen en volgen. Dat ze zoeken de dingen die boven zijn — het Koninkrijk Gods en diens gerechtigheid. Of, anders gezegd: dat ze zijn gestalte vertonen, dat het in al de zijnen komt tot het ware Geestelijke leven. Dat wil zeggen dat in alle leden der kerk de oerzonden der mensen, namelijk de eierzucht en de geldingsdrang worden overwonnen, zij in ootmoedigheid gaan wandelen met God en daarom alle anderen uitnemender achten dan zichzelf. Of, anders gezegd, dat het komt tot een leven waarin allen allen in alles dienen en zo Jezus Christus in zijn kerk en door zijn kerk zichtbaar wordt in de wereld.

Ongetwijfeld, Christus gebruikt in zijn arbeid in en voor en met zijn kerk ook ambtsdragers. Maar deze zijn niet meer dan „mensen uit het stof getogen”. Kuyper verzekert zelfs dat deze mannen in de strikte zin van het woord zelfs geen ambt bekleden. Zij verrichten alleen een functie. Zij hebben niets anders te doen dan te dienen. Zèlf hebben ze geen zier macht. Alle macht waarom het bij hun optreden gaat is uitsluitend en alleen de macht van het woord dat ze bedienen. Ze hebben maar één ding te doen, ze mógen maar een ding doen: in elke situatie waarin ze optreden vragen wat Jezus Christus daar en dan zeggen wil. Liever moeten ze duizend maal hun mond houden dan één maal iets zeggen, dat niet boodschap van Jezus Christus is.

Zo is de kerk naar de wil van Jezus Christus. Zo is ze als ze echt kerk is. Haar leven moet zijn een levende, een brandende liefde van allen voor allen, een de minste willen zijn van allen jegens allen — „in Christus”.

* * *

Zo moet de kerk zijn als ze ware kerk is. Zo is ze als ze ware kerk is.

En met dodelijke ernst wordt ons steeds weer de vraag voorgehouden: **zijn we dat?**

C. V.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

Waarschuwing tegen hoogmoed

(I Korinthe 4)

De enige Rechter

Het laatste woord van het vorige hoofdstuk was: Alles is van de gemeente en de gemeente is van Christus en Christus is van God.

Geen mensen moeten in het middelpunt van de belangstelling staan. Ook geen „grote” mensen als Paulus of Apollos of Cephas. Want zij zijn er om de gemeente en niet omgekeerd. Maar ook de gemeente moet niet in zichzelf roemen, want zij is alleen maar van betekenis als eigendom van Christus. En Christus is van God. Alleen Deze zijn groot. Om Hen moet het gaan in alles.

Hierbij aansluitend schrijft Paulus: „Zo moet men ons beschouwen: als dienaren van Christus, aan wie het beheer van de geheimenissen Gods is toevertrouwd”. Men moet hen niet ver-heer-lijken. Hen niet tot heer van de gemeente maken. Ze zijn immers alleen maar dienaars van Christus. En rentmeesters over de heilgeheimen Gods. Een rentmeester is toch geen eigenaar? Hij heeft alleen maar uit te delen de schatten van het Koninkrijk Gods. Dat zijn geheimen voor de wereld, maar ze worden door het Evangelie ten-toon-gesteld. Om die schatten gaat het. De apostelen zijn maar „aarden vaten”. II Korinthe 4 : 7.

Van rentmeesters of beheerders wordt verlangd, dat zij trouw zijn. Trouw in hun dienst van de Meester. Die trouw moet blijken. Maar daarover oordeelt de Here. „Nu raakt het mij zeer weinig” schrijft Paulus, „of ik al door u of door enig menselijk gericht beoordeeld word”. Dat wil niet zeggen, dat Paulus om z'n goede of slechte naam niets zou geven. Maar het wil wel zeggen, dat hij mensen niet als rechters over hem erkent. Al houden mensen een „forum” over hem, dat laat hem tenslotte koud. Zij hebben immers geen bevoegdheid om te veroordelen of vrij te spreken. Daar moeten de Korinthiërs niet boos om worden, want Paulus is ook geen rechter over zichzelf! Hij is zich wel geen kwaad bewust in z'n rentmeesterschap en hij slooft zich uit om een trouwe rentmeester te zijn. Maar daarom is hij nog niet gerechtvaardigd, daarom gaat hij nog niet vrijuit. „Hij, die mij beoordeelt is de Here”, zegt Paulus.

En hij vermaant de gelovigen in Korinthe: „Daarom, velt geen oordeel vóór de tijd, dat de Here komt, die ook hetgeen in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de raadslagen der harten openbaar maken. En dan zal aan elk zijn lof worden van God”.

Dit doet ons denken aan het woord van de Heiland uit Matth. 7 : 1: „Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt”. We moeten over niemand rechtertje spelen. Dat geldt in het algemeen, maar ook ten opzichte van de rentmeesters, de uitdelers van de heilgeheimen Gods. Dus van alle apostelen in de brede zin van het woord: van alle „gezondenen”, van allen die geroepen worden om de „menigerlei genade” Gods uit te delen. Met ons veroordelend of vrijsprekend vonnis moeten we zeer voorzichtig zijn.

Natuurlijk mogen we wel met hen over hun arbeid spreken. Dat hebben ze zelfs nodig. We mogen ook kritiek hebben, die opbouwt. We mogen ook wel eens laten blijken, dat we getroost of vermaand zijn door hun werk. Anders spreken ze in het „luchtledige”. Maar het oordeel staat aan de Here. Hij zal oordelen aan het einde der dagen. Hij weet alle dingen. Hij zal licht laten schijnen over wat in duisternis verborgen was.

Wij zien vaak alleen maar de buitenkant. De Here zal de overleggingen des harten openbaren. Wij laten ons imponeren door welsprekendheid en grote gaven of geweldige ijver en machtige daadkracht. Maar de Here kent de drijfveren en bedoelingen. Daarover zal Hij oordelen. En dan zal ieder de lof toegebracht worden die hem toekomt. Vanzelf ook de blaam en de bestraffing, die niet ontbreken zal blijkens wat voorafging.

Dan kon het wel eens zijn, dat zeer vereerde en verheerlijkte mannen op het nipper-tje behouden worden, als „door vuur heen”. Het kon wel eens blijken, dat „grote” mannen heel erg klein waren. En omgekeerd. Het is best mogelijk, dat een eenzame en misken-de figuur met weinig gaven, tenminste met weinig gaven, die in het oog vallen, zal blijken de meest trouwe rentmeester te zijn ge-

weest. De hem toekomende lof zal hem dán geworden.

Er moet eens een man-van-naam geweest zijn — nu ja, man-van-naam in zijn woon-plaats — die gezegd moet hebben, dat hij twee knechten had, „ain op schouler en ain op stouler”. De dominee op de preekstoel en de meester in school. De man zal wel gedacht hebben: ik geef de grootste bijdrage voor kerk en school en dus zijn preekheer en meester van mij afhankelijk! Vermoedelijk zijn dominee en meester wel niet te feliciteren met zo iemand als kerkeraadslid of schoolbestuurder. Wie zó sprak had van de verhoudingen in de kerk des Heren wel niets begrepen. Daar behoren geen heren en knechten te zijn. De gemeente is geen heer over de dienaar des Woords en deze is geen heer over de gemeente. Het behoort zo te zijn, dat allen op hun plaats dienaars des Heren zijn. Dan is er geen sprake van meerdere en mindere, van hoger of lager. Dan is er alleen maar een wedstrijd, wie trouw is aan de Here die hij dient.

Zó als bovengenoemde man-van-naam sprak zal wel niemand hem na doen. Maar in het oordelen over uitdelers van Gods heilgeheimen zijn velen nogal kras. Sommigen worden hemelhoog geprezen, anderen worden door het slijk gehaald. En de maatstaven, waarnaar men meet, zijn vaak nogal vreemd. Een voorname zaak is veelal, of iemand vlot van de tongriem is gesneden. Ik heb een preker gekend, die wel spraakwaterval kon worden genoemd. De woorden spoten uit z'n mond. Het zou mij verwonderen of veel mensen het konden bijhouden. Maar prachtig vonden de meesten het wel en de kerken waar hij sprak waren vol. Tenminste zolang het duurde. Was hij daarom een goede rentmeester?

Soms worden de dominees beoordeeld naar de reikwijdte van hun stem. Er is een verhaal van hoorders, die een paar kandidaten moesten keuren, die achter elkaar zouden optreden. De hoorders hadden een paar paaltjes bij zich. Bij de eerste spreker ging één hoorder buiten de ingang van de kerk luisteren hoever de preker nog te verstaan was. Waar hij hem nog horen kon sloeg hij een paaltje. Zo ook met de volgende kandidaten. Het verste paaltje won het!

De gemeente mag vragen, dat de rentmeester trouw is in het uitdelen der heilgeheimen. En daar moet het de dienaren des Woords om te doen zijn. Als zij daar in zekere mate trouw in zijn, dan hoeven zij zich van lof of blaam niet al te veel aan te trekken. Die hen oordeelt is de Here. Natuurlijk mogen ze blij zijn als iemand laat merken, dat het Woord des Heren, dat zij uitdeelden, heeft getroost. En ze mogen zich verheugen als zo nu en dan blijkt, dat de vermaning van het Woord Gods tot zegen is geweest. En ze mogen luisteren naar opbouwende kritiek. Dwaas wie dat niet doet.

Maar van mensen, die rechtertje spelen willen over hen, behoeven zij zich niets aan te trekken. Noch van hun veroordeling noch van hun vrijspraak. „Die hen oordeelt is de Here”. Ook eigen oordeel spreekt niet vrij.

Maar wie oprecht gelooft in Jezus Christus en zijn gaven, groot of klein, benut in zijn werk, die kan met een rustig geweten uitzien naar de dag der dagen, waarop de Here oordelen zal. Daar zullen ook wel de verkeerde motieven aan het licht komen, die ons soms leidden. Met vreeze en beven kunnen we er soms aan denken. Maar onze Rechter is ook onze Redder. Hij kan medelijden hebben met zwakheden en gebreken. Hij was „zachtmoedig en nederig van hart”. Dat is Hij nog. En dat zal Hij ook zijn in de dag des oordeels voor allen, die tot Hem de toevlucht namen. Ook voor verkondigers van het Evangelie met al hun tekorten.

Eén zucht moge hun leven beheersen: Uitdelers te zijn van Gods heilgeheimen. Iedereen doe het op zijne wijs. Niemand kruipe in de huid van een ander. Dat gevaar is voor sommigen groot. Vooral voor leerlingen van een „grote” leermeester. Die kunnen hun eer er in stellen om gedachten en leringen van de „grote man” uit te delen. Soms volgen ze hem na in stembuiging en mimiek. Daar kunnen alleen maar ongelukken van komen. Dan wordt men dienaar van een mens. Het is ge-

vaarlijk voor een kerk als één man met bril-lante gaven vele navolgers vindt. Daar kan die man niets aan doen gewoonlijk en hij waarschuwt er tegen, maar dat helpt weinig. En het gekke van het geval is, dat de epigonen meestal niet het beste, maar het slechtste van de nalatenschap bewaren en doorgeven. Laat ieder zichzelf zijn en blijven. En op zijn eigen manier het Evangelie verkondigen en alles wat de Here bevolen heeft.

Ik hoorde eens, dat een dominee kritiek had gehad op een preek. En dat hij zich verdedigd had met te zeggen: „Voor die preek heb ik boeken van X, Y en Z gebruikt en is het nog niet goed?”

Ik noem de namen van X, Y en Z maar niet. Ik kon die verdediging niet zo sterk vinden. Alsof het er goed mee is wanneer we ideeën van grote mensen doorgeven. Die kunnen goed zijn, maar ook slecht. Natuurlijk staan we allen op de schouders van het voorgeslacht. We leren allen van anderen. Maar tenslotte zullen allen, die het Evangelie verkondigen er voor moeten staan, dat zij op hun manier en naar hun gaven uitdelers waren van Gods heilgeheimen. Gedachten van grote mannen verouderen, boeken verliezen hun waarde meestal binnen 25 jaren. Maar het Woord des HEREN blijft in eeuwigheid. Het Evangelie is en blijft een kracht Gods tot zaligheid. Dat alleen. Daarvan een dienaar te zijn is een lust. En een zegen voor de gemeente.

Ontvangen goed

Dat alles heeft Paulus toegepast op zichzelf en Apollos. Zij hebben alleen maar kunnen planten en natmaken. God gaf de wasdom. Zij zijn alleen maar dienaars, geen heren. Dat is tot lering voor alle gelovigen in Korinthe. Ze moeten verstaan wat het wil zeggen: „Niet boven wat geschreven staat”. Daarmee doelt Paulus dunkt mij op wat hij in het voorgaande uit de Schrift heeft aangehaald. In 1 : 19 citeerde hij Jes. 29 : 14: „Verderven zal Ik de wijsheid der wijzen, en het verstand der verstandigen zal Ik verdoen”. In 1 : 31 beriep hij zich op wat geschreven staat: „Wie roemt roeme in de Here”. En in 3 : 19 haalde hij aan: „Die de wijzen vangt in hun arglistigheid; en: De Here weet dat de overleggingen der wijzen vruchteloos zijn”.

Daar moeten ze zich maar aan houden. Dan zullen ze zich niet op de één beroemen ten koste van een ander. Letterlijk staat er: „opdat niet iemand uwer zich vóór de een en tegen de ander **opblaze**”. Dat doen ze daar in Korinthe: Zich opblazen. Ze maken zichzelf groot door in deze of gene te roemen. Wie in een leider roemt, roemt ook een beetje in zich zelf. Die blaast zichzelf ook op.

Dwaas gedoe, vindt Paulus. We kunnen vs 7 best zo vertalen: „Wie toch geeft u enige voorrang? En wat bezit gij, dat gij niet hebt ontvangen? En indien gij het inderdaad ontvangen hebt, wat beroemt gij u, alsof gij het niet ontvangen hadt?” Het schijnt, dat de Korinthiërs meenden het met zichzelf nogal getroffen te hebben! En met hun leiders! Paulus vraagt een tikje ironisch: „Wie eigenlijk houdt u voor zo iets bizonders?” Ze kunnen zichzelf wel wat opblazen, maar daarmee rijzen ze niet in de achting van anderen. Vooral niet van de Here Christus.

En bovendien: Al waren ze iets bizonders en al hadden ze buitengewone leiders, hebben ze dat alles aan zichzelf te danken? Neen toch. Wat ze zijn en wat ze hebben, dat hebben ze van God ontvangen. En voor ontvangen goed kan men toch alleen maar de Gever danken en loven? Geen zinnig mens roemt toch in goed, dat hem uit genade gegeven is? Wat zou men zeggen van een bedelaar, die een goede gift ontvangt van een rijke meneer, en die dan zou gaan opscheppen over zijn bezit?

Dat moet toch voor een kind zo klaar als een klontje zijn, dat men voor gegeven en ontvangen goed zichzelf niet mag bedanken, maar alleen de gever. Laat men dan in de Gever roemen en in Hem alleen.

We mochten het wel als wandtekst in onze kamer hangen: „Wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt. En indien gij het dan ontvangen hebt, wat beroemt gij u, alsof gij het niet ontvangen hadt?” Laten we ons toch niet opblazen. Het staat niet alleen gek, maar het is ook een bewijs van ondankbaarheid. Tegenover Hem, die ons geeft al wat we hebben en zijn. Soli Deo Gloria. Gode alleen de eer. Laten we ons daaraan maar houden.

H. J. Jager.

Het komende concilie

III

Zullen niet-roomsen worden uitgenodigd?

In ons tweede artikel hielden we ons bezig met de vraag of het mogelijk moet worden geacht, dat niet-roomsen worden uitgenodigd het concilie bij te wonen. Deze vraag hebben we bevestigend beantwoord. Gezien de praktijk bij vroegere concilies moet dit als mogelijk worden geacht binnen het raam van de rooms katholieke kerkelijke praktijk.

Nu de vraag die hierboven staat.

Zal dit gebeuren bij het komende concilie?

Voorzover ons bekend is deze vraag niet anders te beantwoorden op dit moment dan door te letten op uitspraken die de paus heeft gedaan met betrekking tot het komende concilie. En als we daarop letten komen we, op dit moment, niet verder dan tot de uitspraak dat bij het komende concilie aandacht zal worden besteed aan de „afgescheidenen”, dat zijn de oosterse kerken en de protestanten. Maar of de leiders van deze afgescheiden kerken en protestantse confessies zullen worden uitgenodigd om aan het concilie deel te nemen? Deze vraag is niet te beantwoorden met een eenvoudig ja. Indien deze vraag met ja beantwoord zou kunnen worden in de toekomst, dan zou natuurlijk vervolgens de vraag aan de orde komen: in hoever zullen de afgescheidenen worden uitgenodigd en in welke hoedanigheid of kwaliteit? Maar zover, dat er reden zou zijn deze laatste vraag te stellen, zijn we nog niet.

De vraag van hierboven is dus niet definitief te beantwoorden.

De brief van de bisschoppen van Nederland over het concilie geeft over de vraag die we hierboven plaatsten, ook geen uitsluitel. Er wordt in deze brief een uitvoerige pericoop gewijd aan de confrontatie van de Katholieke Kerk "met de niet-katholieke christelijke kerken van hen, die, zoals Paus Johannes XXIII zich uitdrukte, ook de erenaam christen dragen". Meer dan ooit leeft er onder alle christenen een verlangen naar de ook zichtbare geloofseenheid, zeggen de bisschoppen. En „ons, katholieken, wordt dan ook de opdracht gegeven van onze Kerk” „werkelijk een leefbare ruimte te maken, waarin onze gescheiden broeders de voltooiing kunnen vinden van datgene waarin zij als in een dierbaar christelijk erfgoed hun christelijke spiritualiteit vinden”.

Eveneens wordt in de brief een pericoop gewijd aan de „oecumene”. Daarin zeggen de bisschoppen dat de kerk in haar zichtbare eenheid wordt verduisterd door de scheuringen in de christenheid. Zij spreken over een heimwee naar een zichtbare eenheid van alle christenen, dat de achtergrond van al de vernieuwingspogingen van het komende concilie zal vormen. Maar over de vraag van hierboven geen nieuws.

Is in de uitspraken van de paus helemaal geen houvast te vinden voor beantwoording van de vraag?

In de rede die de paus heeft uitgesproken, 25 januari 1959, bij de sluiting van de bidweek voor de eenheid van de christenen, heeft hij het plan bekend gemaakt van de diocesaan-synode voor Rome en een algemeen concilie voor de hele kerk. Een samenvatting van de rede verscheen in de Osservatore Romano d.d. 26—27 januari 1959. Daaruit putte de wereldpers toen haar nieuws.

„Uit deze samenvatting uit de Osservatore Romano citeer ik dit:

„Om tegemoet te komen aan de huidige noden van het christelijk volk heeft de H. Vader, geïnspireerd door de eeuwenoude gewoonten van de Kerk, drie gebeurtenissen van het hoogste belang aangekondigd, te weten: een diocesane synode voor de stad Rome, de viering van een oecumenisch concilie voor de universele Kerk, en de aanpassing van het Kerkelijk Wetboek. De viering van het Oecumenisch Concilie beoogt in de gedachten van de H. Vader niet alleen de versterking van het christelijke volk,

maar wil ook een uitnodiging zijn aan de afgescheiden gemeenschappen tot het zoeken naar de eenheid, waar heden ten dage zoveel zielen overal ter wereld naar verlangen”.¹⁾

Verder heeft de paus in een rede van 1 april 1959 tot de rectoren van de rooms katholieke universiteiten gezegd, dat het concilie een „uitnodiging zal zijn aan de afgescheiden broeders, die zich sieren met de naam christenen om terug te keren tot de algemene kudde, waarvan Christus de leiding en bescherming onvoorwaardelijk heeft willen toevertrouwen aan de H. Petrus”.

Let er wel op dat de paus in deze woorden heeft gesproken over het concilie zelve dat als zodanig een uitnodiging zal zijn, gericht tot de afgescheiden broeders. Over een uitnodiging om aan het concilie op de een of andere wijze deel te nemen, sprak hij niet. **Het concilie - een uitnodiging.** Dat is natuurlijk heel wat anders dan een uitnodiging tot het concilie. Heel wat anders dan de invitatie: kom en zit met ons aan in de gelijkberechtigde positie van vertegenwoordigers der verschillende kerken en confessies der gescheurde christenheid. Tot zulk een houding is de paus nog niet toe. Afgedacht van de vraag of het verblijdend zou zijn als hij tot zulk een houding zou komen. Over deze laatste vraag handelen wij hier en nu niet. We constateren dat de paus aan deze houding van alle kerken, ook de roomse kerk, zien als gelijkwaardige en gelijkberechtigde takken van de éne grote boom der „christenheid”, niet toe is. Hij is daarvoor te rooms. Of moet ik zeggen: hij is daarvoor rooms? Ik geloof van het laatste. Ik geloof dat het genoeg is om te zeggen: hij is rooms en daarom zegt hij niet dat alle kerken en confessies als gelijkgerechtigde partners van de éne gescheurde christenheid aan één tafel kunnen gaan aanzitten om het gesprek over de eenheid aan te vangen. Op deze laatste manier wil men het in de Wereldraad van Kerken. In de pauselijke uitspraken met betrekking tot het komende concilie vinden we niets van deze gezindheid. Het concilie zelve een uitnodiging. Dat heeft de paus tot tweemaal toe met vrijwel dezelfde woorden gezegd. Op 25 januari en op 1 april 1959.

Hij heeft trouwens nog meer gezegd. Hij heeft gesproken over de **terugkeer** van de afgescheiden broeders, die zich sieren met de naam christenen, „tot de algemene kudde”. De „algemene kudde” — dat is Rome. De

paus heeft het niet onder stoelen of banken gestoken, dat hij dit zo ziet, en dat hij het zo wil stellen. Hij is goed rooms, de paus. **Terugkeer** — dat is de weg voor de niet-roomsen. Ik weet niet of er onder ons waren die er aan twijfelden of de paus goed rooms was en is. Rare vraagstelling? Tot deze rare vraagstelling moet je wel komen als je leest wat tegenwoordig door vele herders en leraars van protestantse gemeenten door woord en daad wordt publiek gemaakt omtrent hun denkwijze over Rome. Het is bij velen net alsof zij denken dat Rome niet meer rooms is; dat de paus niet meer de paus is. Voor zulken zou het dienstig kunnen zijn om de woorden van de paus te lezen. En dan zonder overdreven nederlandse aspiraties omtrent een eenheid met Rome.

Over de „algemene kudde” of de „oecumenische kudde”, waarheen de afgescheiden schapen terug dienen te keren, heeft de paus nog meer gezegd in diezelfde boven geciteerde woorden. Dat hij sprak over algemene of oecumenische kudde, spreekt boekdelen. Dat wil zeggen, dat de Roomse Kerk, zoals zij nu is, ondanks al haar gebreken, die groot en die vele zijn, de universele Kerk is. Dat behoeft zij niet te worden door dat zij zich met de afgescheiden kerken en groepen verenigt. Dat is zij. Zij is de oecumenische kerk. Rome zelf is de oecumene. Dit staat ook duidelijk te lezen in de brief van de nederlandse bisschoppen:

De oecumenische kudde, waarvan Christus de leiding en bescherming heeft willen toevertrouwen aan de H. Petrus. In deze zin staat het roomse dogma van de paus — als opvolger van Petrus, als plaatsvervanger van Christus Zelf op aarde, onomhuld en levensgroot voor ons. Nog altijd is de roomse kerk paaps. Nog altijd staat de kerk op aarde onder de leiding van de éne bisschop van Rome. Nog altijd zijn aan deze man de sleutelen van het koninkrijk der hemelen toevertrouwd.

We kunnen niet anders dan uit de geciteerde woorden van de paus, die ons wel enig houvast geven omtrent de vraag van hierboven, concluderen, dat het aanstaande concilie een zuiver rooms katholieke aangelegenheid zal zijn. De niet-roomsen zullen er voor zover bekend op dit moment, niet uitgenodigd worden. En als dit toch zou geschieden, zullen zij in geen geval als gelijkberechtigd met de roomse bisschoppen uitgenodigd kunnen worden. Of er niet meer over te zeggen valt? Zeker.

Daarover de volgende keer.

(Wordt voortgezet)

J. Meester.

¹⁾ E. van Montfoort, a.w., blz. 12.

Antwoord 57 van de Catechismus

Kritische bemerkingen op Prof. dr K.J. Popma „Levensbeschouwing” III, blz. 191—235

V

DE OPSTANDING REEDS GESCHIED?

Wij zouden de schrijver van de opmerkingen naar aanleiding van Antw. 57 van de Heidelbergse Catechismus niet graag onrecht aandoen door misverstand of een niet geheel juist weergeven van zijn beschouwingen. Toch moet hij het mij niet euvel duiden als ik bij het lezen ervan onwillekeurig denken moet aan Paulus' waarschuwing in 2 Tim. 2 : 18, tot Timotheüs gericht, inzake een ernstige dwaling. De apostel noemt Hymenaëus en Philétes als twee mensen, die het geloof van sommigen afbreken door te beweren, „dat de opstanding reeds heeft plaats gehad”.

Nu is het volkomen duidelijk, dat prof. Popma van deze dwaling niets weten wil. Wij zullen de dwaalleer, waartegen Paulus Timotheüs zo nadrukkelijk waarschuwt, immers moeten verstaan als een vorm van spiritualisme, dat meende, dat in de wedergeboorte de grote overgang van de dood naar het leven, naar de opstanding uit de doden zich reeds voltrokken had. En van dit spiritualisme, waarbij van een toekomstige opstanding geen sprake meer is, is Popma ten enenmale vreemd. Hij gelooft onvoorwaardelijk aan een opstanding des vleses ten jongsten dage.

Toch is er in zijn beschouwingen over deze

opstanding iets opzettelijks en overdrachtelijks, dat we niet waarden kunnen. Popma ziet de opstanding des vleses meer als een proces, dat in het leven van de Christen reeds nu een aanvang neemt, zich daarna in zijn doodstaat voortzet, en ten jongsten dage zijn heerlijke en uiteindelijke vervulling verkrijgt. Niet spiritueel, maar in de realiteit van onze ganse menselijke existentie, zodat hij bijvoorbeeld in het herstel uit een lichamelijke ziekte bij een gelovige iets van de opstanding des vleses ziet openbaar komen.

Tegen deze opvatting menen we bezwaren te moeten inbrengen. Als Paulus in 1 Corinthe 15 over de opstanding der doden spreekt, heeft hij het onmiskenbaar over een toekomstig gebeuren en niet over een in dit leven reeds begonnen proces. Zo ook de Here Jezus in zijn dispuut met de Sadduceeën, die deze opstanding loochenden. De Here heeft het dan over de kinderen der opstanding en bedoelt daarmee niet de gelovigen van deze eeuw, maar van de toekomstige.

Wanneer de Catechismus de vraag stelt: Wat troost geeft u de opstanding des vleses? dan wijst hij in zijn antwoord op wat er eenmaal in de toekomst zal plaats hebben als „dit mijn vlees door de kracht van Christus opgewekt zijnde... aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden”.

Ongetwijfeld weet de Schrift ook van een „nu-reeds-met-Christus-opgewekt-zijn” van de gelovigen. Maar wie deze levensvernieuwing gaat betrekken op de opstanding des

vleses, geeft aan deze uitdrukking een dogmaticale zin, die met het belijden der kerk niet in overeenstemming is.

In Vraag en Antwoord 57 en 58 gaat het over onze toekomst, over de wederopstanding uit de doden en het leven der toekomstige eeuw. De kerk geeft in deze belijdenis uitdrukking aan de troost van Gods volk midden in de vergankelijkheid en sterfelijkheid van ons tegenwoordig leven. Opstanding des vleses en het eeuwige leven zijn ons nu reeds in belofte, dat wil zeggen in-Christus gegeven. In Christus is onze opstanding gegarandeerd en ons leven is nu nog met Christus verborgen in God. En wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zullen ook wij met Hem verschijnen in heerlijkheid (Col. 3 : 4). Dus in de toekomst!

Paulus heeft zeker wel oog gehad voor alles wat wij nu reeds in Christus hebben. Er is ook voor hem een „reeds”, maar nooit gaat hij van dit „reeds” over tot de opvatting, dat de opstanding des vleses een reeds nu begonnen proces is, zoals Popma dit in zijn breedvoerige bespreking van Vraag en Antwoord 57 van de Catechismus doet.

Juist deze proces-opvatting brengt mee, dat in de beschouwingen van Popma de toestand der doden sterven en opstanding een bepaalde speculatieve belichting krijgt. Volgens hem zet het opstandingsproces zich bij de gestorvenen voort en is het eeuwige leven,

dat we niet in onszelf maar in Christus Jezus hebben, het blijvende, duurzame leven, dat dan ook in de „tussentoestand” niet onderbroken wordt. Volgens hem zetten de doden, hoewel ze als totale mensen gestorven zijn, hun opstandingsleven voort.

Vandaar dat Popma niet slechts spreekt van het voortbestaan der gestorvenen, maar zeer nadrukkelijk ook van een voortleven in de dood. De in Jezus ontslapenen zijn dood en toch actief en bewust en werkzaam. Ze zijn als ganse mens in het graf en beleven toch als doden het opstandingsproces.

Wij kunnen voor deze speculatieve beschouwing geen grond in de Schrift vinden. De Schrift zegt dat de doden in de graven zijn en dat deze graven eenmaal hun doden zullen wedergeven. Het leven der gestorvenen is in de tussentijd tussen sterven en opstanding met Christus verborgen in God. En zij die in Christus sterven hebben hun „vles” in de hemel tot een zeker pand, dat het eenmaal in onvergankelijkheid en onsterfelijkheid zal opstaan. Maar in hun zijn bij de doden als gestorvenen dragen ze in hun doodsstaat nog de gevolgen van de zonde tot het einde toe door. Eerst bij de opstanding ten laatste dage zal hun dood verzwolgen zijn in de overwinning. Niet eerder en niet later. Dan zal ook hun zondigheid voor eeuwig geweken zijn.

(Slot volgt)

B. Telder.

Nogmaals politieke richtlijnen

In „Opbouw” van 17 en 24 november publiceerde ik een uitvoerige bespreking van het eerste gedeelte van het Rapport Politieke Richtlijnen van het G.P.V. In „Ons Politeuma” van januari/februari 1962 stelt ds K. Drost mij dienaangaande enkele vragen, onder de titel „Van Zwijgen en Spreken”. Coll. Drost vraagt mij:

„Waarom heeft hij (dr Bremmer) niet meegewerkt aan het streven om na de toezending van het eerste concept van het eerste deel „politieke richtlijnen” eventuele opmerkingen, mogelijke kritiek, aan de commissie toe te zenden? Waarom heeft hij, toen het tijd was, de broederdienst niet bewezen, waarvoor de gelegenheid zo ruim was opengesteld? Waarom heeft Dr Bremmer zijn kritiek verzwegen na de verschijning van het eerste concept, om nu, na de verschijning van het tweede concept publiek te gaan spreken in de pers?”

We willen coll. Drost graag van antwoord dienen. Dr Bremmer verzweeg nl. niets en indien coll. Drost er één telefoontje aan had gewaagd, had hij zijn stukje in de pen kunnen houden. Helaas schijnt het onder ons zo te zijn, dat men maar dadelijk de pen tegen elkaar moet opnemen.

De zaak zit zo: in het voorjaar 1961 vroeg het bestuur van de kiesvereniging Enschede Z.O., waarvan ik lid ben, mij het rapport richtlijnen (eerste concept) voor de kiesvereniging te bespreken. Ik ontving toen van het bestuur het rapport. Toen zag ik het voor het eerst! Ik heb toen het rapport voor de kiesvereniging ingeleid en in grote trekken reeds de kritiek gegeven, die ik later in „Opbouw” publiceerde.

De vereniging vaardigde mij af naar de vergadering van de provinciale verbondsraad in Zwolle op 25 mei l.l. Daar werd nl. ook het concept besproken. De discussie op die vergadering werd ingeleid door br Poppe, wiens kritiek op het concept zo mogelijk nog scherper was dan die van ondergetekende en waar ik mij in hoofdlijnen mee verenigen kon. De vergadering kwam met de bespreking overigens niet gereed en zou in het najaar de bespreking voortzetten, wat voorzover mij bekend, niet geschied is.

Intussen verscheen het concept — thans in gewijzigde en definitieve vorm — in „Ons Politeuma” van juli 1961 en volgende maanden. Die publicatie werd door de voorzitter van het verbond ingeleid met een artikel „Rekening geven” in het nummer van mei 1961. Daarin verklaarde deze: „deze publicatie bedoelt voor alles kennisname, toetsing en bestudering”.

Me dunkt, coll. Drost heeft niet te klagen,

dat ik mij in de organisatorische weg onbetuigd gelaten heb. Ik heb mijn geluid ter plaatse, waar dat nodig en mogelijk was, laten horen. Toen echter het rapport in zijn tweede en thans definitieve versie gepubliceerd was, heb ik aan de oproep van voorzitter Beeftink voldaan en het ook publiek getoetst en besproken. Coll. Drost mocht daar wel wat meer waardering voor hebben. Ik ben, voorzover ik heb kunnen nagaan, de enige geweest — tot nu toe — die publiek aandacht geschonken heb aan dit voor de politieke meningsvorm in onze gereformeerde kring toch belangrijke document.

Er komt echter nog iets bij. Indien coll. Drost het bij vragen gelaten had, zou ik kunnen eindigen. Hij doet echter ook suggesties. Hij zegt, dat de door het verbond gevolgde werkwijze in overeenstemming was met de broederschap zoals Christus die van ons eist in 1 Petr. 2 : 17a: Eert allen, hebt de broederschap lief, en aan het slot van zijn artikel stelt hij de suggestieve vraag:

„Dr Bremmer behoort toch óók tot de broederschap, mét al die andere leden, die in het G.P.V. georganiseerd zijn?”

Ik wijs de suggestie, die in deze vraag zit besloten, alsof ik nl. de broederschap niet zou hebben liefgehad door mijn publicatie met verontwaardiging van de hand.

Zoals ik boven aantoonde, heb ik in organisatorische weg gesproken, waar ik daar gelegenheid voor had en ik heb publiek gesproken, toen het stuk publiek geworden was. Ik wil er hier op wijzen, dat reeds in maart 1960 dr Smits een zeer kritische bespreking gaf van het eerste concept in het „Geref. Gezinsblad”. Toen was er nog niets publiek gemaakt. Smits besprak een concept, dat nog geheel betrokken was in de voorbereiding in de kring van de kiesverenigingen. Ik heb „Ons Politeuma” eens doorgebladerd om te zien of coll. Drost toen geprotesteerd heeft. Maar voorzover ik kon vinden: daarover toen geen woord! Maar waarom dan mij aangevallen?

* * *

Wat de zaak van de richtlijnen zelf betreft, ter aanvulling van onze vorige artikelen zij nog medegedeeld, dat in „Ons Politeuma” van januari/februari een „Nota” gepubliceerd werd van twee leden van de Richtlijnencommissie, waarin dezen in 6 punten uitvoerig kritiek oefenen op het door ons in onze vorige artikelen besproken rapport.

Het merkwaardige is, dat nergens de namen van deze twee leden worden genoemd. Aangezien de commissie, volgens mededeling in „Geref. Gezinsblad” van 28 februari l.l. na het vertrek van ds Den Boeft bestond uit de heren Laning, Huizinga en Verbrugh (advi-

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

seurs: ds K. Drost, Prof. J. Kamphuis en J. van der Kolk) is deze nota dus in feite een nota van de meerderheid der commissie.

Deze beide commissieleden oefenen op het rapport de volgende kritiek. Allereerst verwerpen zij de typering van de overheid als „hoofd van de openbare samenleving”. Vervolgens hebben zij bezwaar tegen de omschrijving van de ambtelijke dienst van de overheid als „uitvoering van Gods wet” in onderscheiding van die der kerk als „boodschapper van Gods wet”. Ook de hele constructie van de overheid als een instelling Gods van den beginne tot ontwikkeling van de openbare samenleving met de zwaardmacht als een „extra-taak” na de zondeval, beoordelen deze leden kritisch. Met ons delen deze beide leden niet het zware oordeel van het rapport over de huidige nederlandse grondwet. En tenslotte — en het is een belangrijk punt — zijn zij het met het rapport niet eens, dat overheidspersonen geen gelovigen behoeven te zijn om te weten, wat de wet Gods van hen eist.

Wie onze artikelen destijds aandachtig las, zal ontdekken, dat deze beide commissieleden vrijwel op alle punten even kritisch staan tegenover het rapport en zijn constructies als ondergetekende. Vooral acht ik het belangrijk, dat zij de stelling verwerpen alsof de overheden in staat zouden zijn Gods wet te kennen en uit te voeren zonder wedergeboorte. Terecht verwijzen deze beide leden hier o.m. naar D.L. III/IV, par. 4. Het is eenvoudig onbegrijpelijk, dat in een kring, waar men het — en terecht — hoog opneemt voor hetgeen in de Dortse Leerregels wordt beleden, zo wonderlijk met de natuurlijke verdorvenheid ook van de overheidspersonen omgesprongen wordt als in dit rapport. Zoals het mij uitermate verbaasd heeft, dat theologen als K. Drost en J. Kamphuis dit rapport hebben kunnen ondertekenen. Van drie geheel verschillende zijden bleek inmiddels nu de zwakheid en het improvisatorisch karakter van dit geheel. Eerst door dr Smits in „Geref. Gezinsblad”, toen door ondergetekende in „Opbouw” en thans door twee leden van de eigen commissie.

Men begrijpe ons goed: het gaat ons niet om de kritiek zonder meer. We hebben in onze artikelen in „Opbouw” zelfs herhaaldelijk onze waardering uitgesproken voor de werkkraft en de ijver van de rapporteur, die in eindeloze kolommen over ik-weet-niet-wat-al- zijn mening ten beste geeft. Maar zijn theologische adviseurs hadden hem op de essentiële punten van fouten moeten weerhouden.

Er is nog een punt, dat wij naar voren willen brengen. In feite stond deze rapporteur, en ook de commissie als zodanig, voor een onmogelijke taak, althans op korte termijn en met deze bemanning. Ze had de opdracht „richtlijnen” voor gereformeerde politiek te ontwerpen. Indien men zich nu bij enkele concrete praktische politieke punten gehouden had, was hier misschien nog iets te berei-

PERSSCHOUW

De strijd over de Wereldraad IV

Het vervolg van Prof. Zuidema's artikel „New-Delhi spreekt” handelt over:

Communicatie

Van antithese is geen sprake. Wel van communicatie. Een apart hoofdstuk is er aan gewijd. Communicatie van het Evangelie.

Hoofdvraag in de discussies was, wat de nieuwe situatie van onze tijd vergt voor de wijze, waarop het evangelie wordt „gecommuniceerd” (16).

Het eerste antwoord is dan, dat wij ons moeten identificeren met degenen, die wij aanspreken als wij het evangelie brengen. Zulk een identificatie weerspiegelt Christus' liefde. Daarom moet elk wie getuigt eerst iemand zijn, die luistert. Dat geldt vooral (waarom? hier zou m.i. heel wat over te schrijven zijn) wanneer wij het evangelie aan de jeugd, de arbeider of aan de intellectueel brengen. Dan moeten wij hun interessen delen, ons in hun doelstellingen indenken en hun taal leren. Zo moet de Christen ook ten aanzien van het groeiend nationalisme er een open oor voor hebben, vooral ook, omdat hij weet, dat Christus het antwoord op het verlangen van alle naties is. Wij moeten zo in de wereld van onze hoorders intreden, dat wij zelfs de last van hun ongelooft op ons nemen (17).

Dit is m.i. de overweging waard. Alleen niet, wanneer aan arbeiders, intellectuelen en jeugd een uitzonderingspositie gegeven wordt. Waarom? Hebben zij een pré boven anderen? Maar verder: zeker, wij moeten trachten het evangelie zo te brengen, dat onze hoorders ons kunnen verstaan. Geen beter middel, dan zichzelf eerst eens goed hun „wereld” in te denken.

Nu heeft dit m.i. met onze „nieuwe” situatie niets te maken. Want deze regel geldt voor alle tijden en alle plaatsen, bij alle volkeren en allen. Aan wie wij het evangelie mogen brengen. Te beginnen bij de kinderen en met een kinderbijbel.

Intussen komt een tweede artikel onze aandacht vragen. Wij moeten het evangelie niet alleen met woorden, maar ook met onze daden brengen. Het moet door onszelf beleefd worden, en wij moeten er naar leven. Want onze hoorders beoordelen ons naar de maatstaven van Christus. Die wij prediken. De kerk kan Christus' tegenwoordigheid duidelijk maken of verduisteren door haar gedrag en leven. En men beoordeelt ons naar wat men van ons ziet.

Akkoord.

Maar plotseling een reuzenzwaai. En het getuigenis, dat hier een geheimenis in verborgen is. God gebruikt nl. onze onvolkomenheden, om de waarheid te openbaren, die onze ontoereikende werken verbergen (18). Ja, niet minder dan **verbergen**. Nu weet ik wel, dat wat hiervoor stond, vooral naar het oor der Angel-Saksische en Amerikaanse zendingsmensen is gesproken. Maar hoe nu met Karl Barth? Wel, elke heilige zijn kaarsje. En zo het kaarsje voor Karl Barth: Onze werken verbergen de waarheid. Maar hoe was dan mogelijk, dat onze werken Christus' tegenwoordigheid duidelijk kunnen maken? Mij een raadsel. Onze werken kunnen niet anders dan verbergen, en die verbergende werken kunnen duidelijk maken. De geduldige lezer kan dit alleen begrijpen, als hij het één na het ander leest, en bij het tweede het eerste al weer vergeten is. Maar als hij ze naast elkaar legt, komt hij er nooit meer uit. Ook niet door de volgende slotzin: Wij moeten niet onze christelijkheid, maar Christus Zelf als de waarheid verkondigen. Inderdaad. Maar ons was op het hart gebonden, dat wij Christus slechts als de waarheid konden verkondigen, als wij onze christelijkheid konden laten zien.

En zo heeft New-Delhi weer eens ja en nee, nee en ja tegelijk gezegd. Als getuigenis. Om de kool van de Anglo-Amerikaanse wereld en de geit van het Europees Barthianisme te sparen. En hoe is het nu eigenlijk? Kan „Wending” ons ook uit de mist helpen?

Een derde artikel handelt dan over de dialoog als de geschikte vorm voor de missionaire verkondiging.

Het kan ons niet verwonderen, dat wij volgens New-Delhi met de dialoogvorm „nieuwe wegen” hebben ontdekt (18). De kern er van is, dat tegenwoordig communicatie van het evangelie vooral bestaat in het luisteren en daarna hierin, dat men laat zien hoe het evangelie op de noden van onze tijd ingaat (18). Veel wordt er niet van gezegd. Maar o.i. meer dan genoeg. Want wij zijn hier in de wereld van de communicatie-leer, zoals die door Kraemer in zijn gelijklopende lezingen ons is onthuld. Reeds oefende ik in Sola Fide ernstig kritiek op deze leer. Zonder er op terug te willen komen, volsta ik er mee, met te zeggen, dat de Bijbelse prediking aan ongelovigen (en niet aan „ongelovigen”, zoals Kraemer in een artikel in „Wending” schreef, waarbij de aanhalingstekens voor goede verstaanders boekdelen spreken!) geen tweerichtingsverkeer betekent, maar een eenrichtingsverkeer. Men sla er de

ken geweest. Maar nu men poogde een geheel nieuwe principiële fundering voor het overheidsambt en de overheidstaak te ontwerpen, liep men vast. De commissie wees terecht de gemene-gratie constructie van Kuypers af. Maar verviel, zoals wij aantoonde en thans ook de beide commissieleden komen zeggen, in hetgeen ze bestreed. Dit zijn uitermate moeilijke zaken. Smits heeft er in zijn kritiek terecht op gewezen, dat de bouwput veel en veel dieper moest zijn en veel meer historisch georiënteerd. Dit moest op een mislukking uitlopen.

Nu moet straks de verbondsvergadering althans de 15 richtlijnen, waarin de commissie haar werk heeft samengevat, gaan vaststellen? In een mededeling in „Geref. Gezinsblad” van 28 februari staat tenminste te lezen, dat het ter verbondsvergadering zal gaan om die 15 punten, niet om het rapport, waarvan thans deze officiële G.P.V. mededeling al zegt, „dat het snel veroudert”. Maar deze 15 punten zijn het rapport in nut-shell. Men leze die 15 punten, zoals deze in dit nummer van het „G.G.” zijn afgedrukt! Moet achter zulke uitvoerige thesen het Verbond zich stellen? Maar wat is dit nu anders dan een destijds zo veroordeeld beginselprogramma? Of hebben we dan alleen tegen de term „beginsel” gevochten en is alles goed, indien dit door „richtlijn” is vervangen? Ik dacht, dat het toch om wat meer ging. Indien het Verbond dit alles aanneemt, krijgen we een organisatie, die zich praktisch bindt aan de volgende normen: Schrift, belijdenis, amersfoortse stellingen, politieke richtlijnen. Wat is er zo van het bevrijdende van de terugkeer naar politiek op grond van Schrift en belijdenis over? Natuurlijk kan men soms concrete politieke programmapunten formuleren, maar het gaat hier over blijvende richtlijnen.

Laten wij erkennen, dat we nog aan het begin staan; dat wij over tal van principiële punten en de principiële fundering van onze politiek nog lange tijd moeten nadenken, studeren en onderling overleggen; geen onrijpe vruchten trachten te plukken, noch van een commissie, noch van een organisatie. Het amersfoortse congres riep destijds onder punt twee op tot een „kritische bezinning op het beginselprogramma en het optreden van de Antirevolutionnaire Partij, welke ons, gezien haar verleden, steeds het naast stond”. De Verklaring, welke de Landelijke Contactraad bij haar eerste optreden uitgaf, zei in punt tien:

„Ons bedoelen is niet een vast program voor jaren te ontwerpen, wat weer tot „principiële” verstarring leiden zou, maar wij willen in de concrete situaties van de dag, in welke de HERE ons brengt, het antwoord uit Gods Woord zoeken voor onze levenshouding inzake de zogenaamde actuele vragen, gelijk die er vandaag zijn, bijv. met betrekking tot het internationale (zoals de verhouding tot de Verenigde Naties, een westeuropese blok, het communisme, het Amerikanisme) tot Nederlands Oost-Indië, tot het maatschappelijke (zoals de organisatie van het bedrijfsleven). Op deze wijze hopen wij de goede vrucht van de arbeid onzer gelovige vaders en voortrekkers, uit Gods genade gerijpt, en met name de Schriftuurlijke winst, welke Hij ons in de reformatorische worsteling en ontwikkeling der laatste decennia heeft geschonken, te verdisconteren”.

Het is een beetje lang en wat hoogdravend, dat tiende punt. Dat hoorde er toen zo bij. Maar de zaak zelf is duidelijk en vandaag nog waardevol. De mannen, die destijds tot het G.P.V. het initiatief namen, stond voor ogen een concrete politiek aan de hand van Schrift en belijdenis, zonder de verstarving van een beginselprogramma op lange termijn. Dat was een goede zaak. En daarom: ook geen politieke richtlijnen op lange termijn. Als thans reeds officieel wordt toegegeven, dat het rapport, waarop de richtlijnen gebaseerd zijn, „snel veroudert”, hoe zal het dan met de richtlijnen zelf gaan? Nogmaals: dit alles doet niets af van onze waardering voor de ijver en inspanning, die vooral de rapporteur zich getroost. Het resultaat is helaas niet navenant.

R. H. Bremmer.

eerste brief van Johannes de eerste verzen maar voor op. Daar heeft Johannes het woord; hij verkondigt, en de anderen, niet hij, is de hoorder. Want hij heeft hun iets te zeggen. Iets, dat niet minder betekent, dan dat zij, indien zij naar hem horen, uit de duisternis tot het licht komen. Daar komt bij, dat het evangelie op een eigen wijze ingaat op de noden van onze tijd. Het is nl. niet naar de mens. Het grijpt de mens als zondaar aan, en leert hem eerst zijn nood kennen door hem bij Johannes de Doper te laten komen, die zijn evangelisatiespraak begon met: „adderengebodsels” (Lukas 3 : 7). Het klaagt de mens aan, en leert hem zijn nood pas kennen; een nood, waar hij uit zichzelf geen besef van heeft, en ook niet van wil hebben.

De dialoog van Christus met Zijn „tijdgenoten” zag er niet anders uit. Zo zeide Hij tot Zijn ongelovige broeders: „Mij haat de wereld, omdat Ik van haar getuig, dat haar werken boos zijn” (Joh. 7 : 7). Dat wil niet zeggen, dat Christus zich er niet een voorstelling van maakte, hoe de wereld dacht en hoe zij over Hem dacht. Maar Hij identificeerde zich niet met die wereld. Integendeel. En Hij communiceerde, door aan de wereld te zeggen, dat haar werken slecht waren. Dat was de nood van de wereld. Een heel andere, dan wat New-Delhi bij arbeiders, intellectuelen, jongeren en nationalistische opmerkt, en waarvan het zegt, dat wij hun interessen moeten delen.

Wie New-Delhi leest, kan ontdekken, hoe slecht het Westen is. Ruslands slechtheid wordt al met de mantel der verzoening bedekt, en de neutrale staten krijgen al een lofprijzing: een krans op Gandhi's graf.

Maar Christus sprak de wereld, tot wie Hij als apostel gezonden was, aan op haar slechtheid. Daar merkt men in New-Delhi niets van. Dat wordt weggewerkt. En zo blijkt dan het evangelie voor een deel op te gaan in de humanitaire zorg van de opheffing van de nood en de bevrediging van de aspiraties der ongelovige wereld; honger, ziekte, armoede moeten worden bestreden, de levensstandaard moet worden opgevoerd (28), een wereldomvattend economisch plan moet dringend noodzakelijk worden geacht. (29), kortom: het „social gospel” moet worden gepredikt met woord en daad. De snelle technische en sociale omwenteling moet positief worden geëvalueerd: ze moet worden gezien als een gelegenheid, om voor een rijker en bevredigender leven der mensheid te zorgen (27). Maar gelukkig wordt er nog op gewezen, dat overdreven nadruk op de materiële vooruitgang er wel eens toe kan leiden, dat de fundamentele sociale en geestelijke behoeften van de mens in verachting raken. Dat zou noodlottig zijn (29).

Men ziet, van Christus' instelling, die kwam, om zondaren zalig te maken, is men hier op afstanden verwijderd. Wel wordt gezegd, dat wij er op moeten letten, dat „de hele mens en niet slechts een deel van zijn persoonlijkheid of zijn lichaam gediend moet worden” (29), maar verzwegen wordt de antithese, waarmede Johannes de Doper en Christus Zelf hun werk aanvingen, hun werk en hun prediking. De ergernis van het evangelie en van Christus zelf, de Steen des Aanstoots, komt geheel niet tot haar recht. Dat komt m.i. er van, als men „dialoog” en „communicatie” als vorm der missionaire prediking kiest, en het geding, dat God met de mens als zondaar heeft, waardoor in de verkondiging van Christus de mens teruggeroepen wordt naar de Orde Gods, en als zondaar op zijn plaats wordt gezet, zo goed als of geheel verzwegen wordt.

Als één thema voor vandaag op de voorgrond moet staan, is het dat van: Communicatie of Antithese. En als de Gereformeerde christenheid niet onder zal gaan onder de tijdgeest, in en buiten de kerk., dan zal zij het pleit voor de antithese, in navolging van Christus en Zijn apostelen, weer moeten opnemen. In New-Delhi past zij dan niet.

(Wordt vervolgd).

Een getuigenis

Zoals onze lezers uiteraard weten heerst in de gebonden Geref. Kerken een grote spanning als gevolg van strijd over twee belangrijke kwesties. Namelijk: een eventuele aansluiting bij de Wereldraad en, in onlosmakelijk verband daarmee, het optreden van „de 18” die pleiten voor vereniging (hereniging?) van deze kerken met de Ned. Herv. Kerk.

Dat deze spanning ontstond sprak als van zelf. Bij beide kwesties is immers zonder meer het gereformeerde karakter van deze kerken in geding, ja, zelfs de existentie van die kerken. Zowel de aansluiting bij de Wereldraad als het meedoen aan de actie van de achtien betekenen immers ten principale een likwidatie van de gereformeerde kerken als zodanig.

Het meest verontrustende in de gang van zaken in deze was dat de generale synode van Apeldoorn zich noch tegen een aansluiting bij de Wereldraad noch tegen het ageren van „de 18” principieel verzette. En deze dus beide in feite bevorderde.

Hoewel men uit de pers de indruk krijgt dat globaal genomen de sympathie voor de

Wereldraad en het werk van „de 18” domineert, in ieder geval van een algemeen verzet daartegen geen sprake is, ontbreken kritische stemmen toch niet. „Waarheid en Eenheid” keert zich scherp tegen de modern-oecumenische tendenzen in de eigen kerk-gemeenschap. Onze lezers konden ook reeds kennis nemen van wat Prof. Van Riessen en Prof. Zuidema over de Wereldraad der Kerken schreven.

Dezer dagen werd evenwel een stuk gepubliceerd, dat wellicht van nog groter betekenis is dan het genoemde. Het is namelijk „een getuigenis” dat door een aantal vooraanstaande figuren in de gebonden kerken aan de kerkeraden van alle gebonden Geref. Kerken werd gezonden. Het werd gepubliceerd in „Kerknieuws”. En daaruit nemen we het hier over.

„Wij menen ons tot u te moeten richten, omdat wij bezorgd zijn over de richting, waarin ons gereformeerde kerkelijk leven zich beweegt.

Wij hebben wel overwogen of wij deze weg moesten kiezen in verband met de bezwaren, die dat met zich brengt. Maar liefde tot onze kerken, die wij zien als een „heilige vergadering van ware christgelovigen” (art. 27 N.G.B.), waarvan onze verhoogde Heer de enige Koning is, heeft ons gedrongen en daarom menen wij niet langer te mogen zwijgen.

Wij zijn ernstig verontrust over de min of meer geruisloze verandering, die zich in ons kerkelijk leven voltrekt, een verandering die naar onze vaste overtuiging betekent een verwijdering van het schriftuurlijk uitgangspunt, dat de weg van onze kerken door Gods genade heeft bepaald. Zien wij goed, dan worden er binnen onze kerken standpunten ingenomen en opvattingen gehuldigd, die moeilijk te rijmen zijn met de belijdenis, die tot vandaag de schriftuurlijke basis voor ons kerkelijk samenleven vormt. Standpunten en opvattingen, waarvoor men door publicatie en praktijk stap voor stap ons gereformeerde volk poogt te winnen, tot grote schade van onze kerken en het gereformeerde leven.

Met name willen wij wijzen op een tweetal punten die het bovenstaande concretiseren, n.l. de voortgaande toenadering tot de Hervormde Kerk en het al duidelijker streven naar het toetreden van onze kerken tot de Wereldraad van Kerken.

Wat de toenadering tot de Hervormde Kerk betreft wijzen wij op de actie van de zgn. „acht-tien”, onder wie negen predikanten van onze kerken. Deze hebben „unaniem” als hun oordeel uitgesproken, „dat de gescheidenheid van de Hervormde en Gereformeerde Kerken niet langer geduld kan worden”.

Het heeft ons verbijsterd dat negen gereformeerde predikanten blijkbaar geen bezwaar hebben tegen een streven naar eenheid, waarbij ook vrijzinnigen betrokken zijn.

Het is ons eveneens onverklaarbaar dat deze predikanten blijkens het pocketboek „Van Kerken tot Kerk” ten aanzien van de christelijke school en het christelijke organisatie-leven, ruimte willen laten voor gedachten, die een openlijke ondergraving betekenen van de belijdenis van Christus' Koningschap op elk levens-terrein, een belijdenis waartoe de Here onze kerken, in Zijn genade in het verleden heeft willen brengen en waarin in het heden voor onszelf, voor onze jeugd en voor vele anderen een rijke zegen gelegen is.

Tegenover de „eis tot hereniging” stellen wij het getuigenis van hen, die in de vorige eeuw door God geroepen werden tot reformatie van Zijn Kerk. Zij betuigden integendeel dat de eenheid met de Hervormde Kerk onduldbaar was en dat ten aanzien van het kerkelijk samenleven met hen, die de belijdenis der kerk verloochenden, om Christus' wil een breuk moest worden aanvaard.

Wij hebben de ontwikkeling in de Hervormde Kerk nauwkeurig gevolgd. Wij willen ons verblijden over ieder symptoom van terugkeer tot de Christus der Schriften. Wij erkennen dankbaar dat er met vele leden van de Hervormde Kerk op meer dan één terrein een hartelijke samenwerking is, en een sterke verbondenheid in geloof en belijden.

Doch wij hebben moeten constateren dat de Hervormde Kerk als instituut op het essentiële punt in de praktijk gelijk gebleven is aan die van vóór 1946, omdat zij niet teruggekeerd is tot de belijdenis naar de Heilige Schrift en zelfs ondanks Art. 10 der Kerkorde ook nu niet „weert al wat haar belijden weerspreekt”.

Daarom achten wij een „eis der hereniging” onder deze omstandigheden niet verantwoord, verwarrend en onduldbaar. Christus als de Zoon van God is de enige rotsgrond van Zijn Kerk (Matth. 16) en een evangelie dat niet is naar het apostolisch getuigenis wordt tot een oordeel (Gal. 1 : 8).

Wij betreuren het zeer dat de Generale Synode van onze kerken, te Apeldoorn bijeen, niet krachtig stelling genomen heeft tegen deze actie, die mede door een aantal onzer predikanten ontkendend is.

Wij verbazen ons tegen deze achtergrond te meer over het besluit der Synode om de kerken

de vrijheid te geven bij bijzondere gelegenheden gemeenschappelijke diensten met de Hervormde Kerk te houden, waardoor de Synode voet gegeven heeft aan de gedachte alsof er van éénheid met de Hervormde Kerk van nu sprake zou kunnen zijn.

Wij betreuren het ook, dat juist nu geen duidelijke uitspraak over de intercommunie is gedaan, maar de instelling van een studie-commissie door de synode noodzakelijk werd geacht.

Onduldbaar was de eenheid met de Hervormde Kerk, dat is zij helaas nog!

Wij roepen u allen op in trouw en gehoorzaamheid te waken voor de heiligheid van het Huis des Heren.

Wat het streven naar toetreding van onze kerken tot de Wereldraad van Kerken aangaat, herinneren wij aan de duidelijke beslissing die de Synode van onze kerken in 1949 te 's-Gravenhage genomen heeft. De Synode sprak toen uit dat met droefheid werd geconstateerd:

1. dat de Wereldraad van Kerken in zijn huidige vorm a. de basisformule wel stelt, maar geen enkele verantwoordelijkheid aanvaardt ten aanzien van de wijze, waarop de participerende kerken en de aangewezen kerkelijke gedelegeerden deze grondslag voor zichzelf aanvaardden en uitleggen, waardoor de inhoud ervan wordt gerelativeerd en de duidelijkheid van dit evangelie feitelijk geloofchend wordt; b. anticiperend op wat eens mogelijk moge zijn, nu reeds optreedt als geloofsgemeenschap, wat hij blijkens het feit, dat zelfs „vrijzinnige” kerken en personen van deze raad deel uitmaken, in werkelijkheid niet is; c. onder meer in zijn „Boodschap van de kerken” het evangelie van Christus weergeeft op een wijze, die ernstige dwaalingen niet uitsluit, waardoor een nivellering en vervaging zelfs in een centraal stuk der Schriftopenbaring bevorderd wordt, waarvan grote schade voor de kerken te vrezen is en waardoor het gevaar van een gespreksgemeenschap onderstreept wordt;

2. dat het appèl der Generale Synode der Gereformeerde Kerken, vergaderd te Zwolle 1946, op de Oecumenische Raad van Kerken in Nederland blijkens het antwoord van het voorlopig comité van de Wereldraad geen enkel effect heeft gehad.

De Synode besloot op grond van deze overwegingen het afwijzend standpunt (1946 en 1948) te handhaven (Art. 435 Acta). Een volgende Synode heeft deze zaak weer in studie gegeven. De uitspraak zelf is in onze kerken sinds 1949 echter ongewijzigd van kracht gebleven.

Wij constateren met bezorgdheid dat er in onze kerken een tendenz bevorderd wordt, die steeds duidelijker in tegenspraak komt met wat de synode onmiskenbaar bedoelde en duidelijk formuleerde. Het treft ons keer op keer dat kerkelijke persorganen en christelijke dagbladen eenzijdige voorlichting geven over en propaganda maken voor een niet ten-volle aan de Schrift gebonden oecumenisch streven, en voor de Wereldraad van Kerken als zodanig.

Het verwondert ons eveneens dat plaatselijk sommige kerkeraden medewerking verlenen aan oecumenische manifestaties (oecumenische raad, oecumenische diensten, vijf-kerkentocht, etc.).

Daarnaast kunnen wij ons niet onttrekken aan de indruk dat het standpunt van onze kerken, zoals dat geformuleerd is in de Synode beslissing 1949 ondermijnd werd en wordt door het deelnemen van onze kerken aan b.v. de zgn. Wereldzending, welke onder de Wereldraad van Kerken ressorteert. Wij moeten onze ogen niet sluiten voor het grote gevaar dat het medewerken aan de arbeid binnen sectoren van de Wereldraad ons heendrijft naar algehele toetreding.

Wij menen dat bovengenoemde verschuivingen alleen dan gerechtvaardigd zouden zijn, wanneer de bezwaren tegen de Wereldraad, zoals die door de Synode van 1949 geformuleerd zijn, thans niet meer zouden gelden en dit door de Synode onzer kerken zou zijn geconstateerd en uitgesproken.

Het is ons zeker niet ontgaan dat herhaalde malen is beweerd dat de Wereldraad van Kerken geen „superkerk” wil zijn, een uitspraak, die naar ons inzicht zeer aanvechtbaar is; wij erkennen voorts dat bij een eventueel samenleven van kerken een concentratie van de belijdenis overwogen zou dienen te worden. Wij moeten echter constateren dat de Wereldraad ook na de uitbreiding van de basisformule „geen enkele verantwoordelijkheid aanvaardt ten aanzien van de wijze waarop de participerende kerken en de aangewezen kerkelijke gedelegeerden deze grondslag voor zichzelf aanvaardden en uitleggen”, waardoor de gronden, waarop de Synode 1949 haar beslissing bouwde, nog ten volle van kracht zijn.

De aansluiting bij de Wereldraad van Kerken is derhalve voor ons even onaantvaardbaar als in 1949 en wij menen dat alle experimenterende plaatselijke activiteiten evenals alle eenzijdige voorlichting onwettig zijn en onze kerken schade berokkenen.

Uit oprechte liefde voor de waarachtige eenheid van Christus' Kerk brengen wij het bovenstaande met klem onder Uw aandacht. Wij herinneren aan de bede van Christus om eenheid: wij willen gehoorzaam zijn aan Hem, Die deze eenheid gebonden heeft aan de gehoorzaamheid aan het Woord Gods.

KRITISCHE KRABBEL

ONS GEBED VOOR HET HEDEN

Dezer dagen herlas ik de brochure „Voor wie de troost der profetie”, in de bittere oorlogs-jaren geschreven door onze broeder Binne Roorda. Wie deze singuliere man heeft gekend leest die brochure niet met droge ogen. Binne Roorda, een der meest merkwaardige mannen die ik ooit ontmoette. Een man van een belezenheid in de Bijbel en in de wereld-litteratuur als zelden wordt aangetroffen. Een onderwijzer, die op artikel acht predikant in onze kerken werd en kort daarna het leven liet in een Duits concentratiekamp.

Zijn brochure is nog altijd actueel. Men kope, leze en herleze haar.

Ditmaal citeren wij uit het erin opgenomen „Gebed voor het heden”:

„Zegen alle leidlieden, ook de mannen van wetenschap en kunst, opdat zij leren U in al Uw werken nederig te aanbidden. En maak allen, die in trotsheid eigen wijsheid stellen tegenover de wijsheid van Uw Woord, beschaamd. Opdat Uw Waarheid des te heerlijker openbaar worde”.

Moge dit gebed veel in onze kringen gebeden worden. Maar laten wij ook de minder ontwikkelden, de zgn. gewone en eenvoudige mensen niet vergeten. Zij mogen minder theoretische en meer praktische problemen hebben, de strijd van de mens op aarde maken zij evengoed door.

Grote leidlieden hebben wij niet meer. De tijd van de grote voorlichters, zoals Kuyper, Colijn en Schilder is voorgoed voorbij. Frater zal er geen traan om laten. Want nu is er de gelegenheid om ons te laten voorlichten door specialisten, die op eigen vakgebied kunnen weten waarover zij schrijven. Stuk voor stuk zijn zij minder van postuur en portuur. Maar nu ook is er de gelegenheid tot een waarlijk „christen-democratische gemeenschap”, waarin de een de ander tot een hand en een voet is. Op weg naar de eeuwige blijdschap, die reeds in dit leven aanvangt.

„Zegen alle leidlieden, allen die veel weten en allen die weinig weten, zegen ook de onverschilligen, die ook in groten getale voorkomen in de vrijgemaakte kerken. En maak Uw volk bereid tot een leven, waarop de buitenstaanders jaloers worden. Zodat Jan en Piet en Klaas, Jantje en Pieter en Klazientje gaan zeggen: „Als ik ooit christelijk word, dan ga ik naar de kerk van de vrijgemaakten, want daar is het goed”.

Frater.

Dringend vragen wij u om uw voorbede opdat onze kerken niet door verschraving in haar belijden de deuren openen naar de Hervormde Kerk en de Wereldraad van Kerken.

Wij vragen dit niet in de laatste plaats met het oog op de jeugd van onze kerken.

Omdat wij menen dat wij niet werkeloos mogen toezien wanneer pogingen ondernomen worden om het fundament van onze kerken te ondergraven, roepen wij u dringend op deze zaak in uw kerkeradsvergadering te bespreken en ter classisvergadering aan de orde te stellen.

Wij zijn ervan overtuigd dat het schriftuurlijk karakter van onze kerken dient bewaard te blijven en dat alleen in deze weg de eenheid zichtbaar zal worden van allen, die de Here Jezus begeren te dienen”.

Tot zover het getuigenis.

De redacteur van Kerknieuws, de Heer Scheps, voegde daaraan nog de volgende mededeling toe:

Het initiatief tot dit getuigenis is genomen door de Gereformeerde predikanten ds C. H. Appelo te 's-Gravenhage-Loosduinen, ds W. C. v. d. Brink te Renkum-Heelsum en ds. D. N. Wouters te Hoorn. Ruim zestig personen hebben met de initiatiefnemers aan dit getuigenis adhaesie betuigd. Daaronder vinden wij zeven hoogleraren zowel van de Vrije Universiteit als van bijzondere hogescholen, leden van de beide Kamers der volksvertegenwoordiging, van gemeentebesturen, alsmede een twintigtal predikanten. Wij laten hun namen hier volgen. (Uit de provincies Noord-Brabant en Limburg heeft niemand het getuigenis ondertekend). We geven de handtekeningen per provincie in alfabetische volgorde: J. Abels te Groningen, A. W. Bieuwenga Wzn. te Groningen, ds. A. Groenewegen te Ulrum, drs H. v. d. Laan te Kantens, drs F. H. von Meyenfeldt te Groningen, dr. T. J. Poppema te Groningen,

J. Roelfsema te Groningen, R. Valkema te Groningen, H. Algra te Leeuwarden, ds W. v. d. Heide te Leeuwarden, dr P. Siebesma te Leeuwarden, dr R. Akkerman te Diever, ds D. H. Borgers te Hogeveen, ds W. Okkema te Nijeveen, G. Scholtens te Emmen, ds M. Vreugdenhil te Ruinerwold, ds H. R. Groenevelt te Urk, ds H. Veenstra te Urk, ds J. C. Schouten te Emmeloord, J. van Westenbrugge te Zwolle, F. Bossenbroek te Doetinchem, ds W. C. v. d. Brink te Renkum, B. Geleynse te Doetinchem, dr L. Schut te Wolfheze, drs J. Vlaardingebroek te Ermelo, prof. dr K. Dijk te Driebergen, mr J. Godschalk te Zeist, ds P. Kuijper te Zeist, W. Nieuwboer te Zeist, W. v. Ramshorst te Driebergen, dr A. W. C. van Veelen te Utrecht, J. Abma te Monnickendam, drs G. E. Bax te Hilversum, prof. dr W. H. Gispen te Amstelveen, drs J. Klapwijk te Amsterdam, drs S. van Popta te Beverwijk, dr J. Schelhaas Hzn te Amsterdam, prof. dr M. C. Smits te Aerdenhout, prof. dr D. H. Th. Vollenhoven te Amsterdam, ds D. C. Wouters te Hoorn, prof. dr S. U. Zuidema te Amstelveen, ds C. H. Appelo te 's-Gravenhage-Loosduinen, H. Boot te Delft, Th. van Dijk te 's-Gravenhage, ds J. G. Feenstra te Scheveningen, ir A. G. Hardenbol te 's-Gravenhage, W. Karssen te Bodegraven, R. Krol te 's-Gravenhage, prof. dr ir H. J. v. d. Maas te Delft, ds A. W. Meeder te 's-Gravenhage-Loosduinen, P. J. M. Mekkes te Voorburg, P. C. Monster te Voorburg, prof. dr ir H. van Riessen te Delft, A. van Rijn te 's-Gravenhage, P. Sanders te 's-Gravenhage, H. H. Spoelstra te 's-Gravenhage, J. Strikwerda te 's-Gravenhage, A. Warnaar te Waddinxveen, ds M. den Boer te Zaamslag, ds W. C. van Hattem te Terneuzen, G. J. de Jager te Anna Jacoba Polder, A. Schout te Vlissingen, ds A. J. Verbeek te Hoek (Z.) en K. Sluys te Boechout (België).

Ik hoop dat onze lezers dit stuk goed zullen lezen.

Een paar zinnen heb ik vet laten drukken. We moeten zondermeer dankbaar zijn dat deze stem weerklonk. En het is onze opdracht te bidden dat God dit woord weerklank doe vinden in veler hart.

Toen ik het las, schoot het mij te binnen dat het juist ongeveer twintig jaar geleden is dat een generale synode van de Geref. Kerken zich opmaakte om de kwestie van de leer- geschillen definitief tot een oplossing te brengen.

Het werd ook toen gezegd, dat de kerken in een ernstige crisis verkeerden. Het „heilig patrimonium” was in geding. Er waren een aantal liederen die van het voor-wedergebo- ren-houden niet wilden weten, die kritisch stonden ten opzichte van een paar aspecten van Kuypers gemene-gratie-theorie en die de scholastische leer omtrent een lichame- lijke en geestelijke substantie van de mens verwierpen!

En daarom verkeerden de kerken in een dodelijk gevaar!

De synoden grepen toen krachtadig in en wierpen de bedreigers van de kerk hard- handig uit!

Wat is de situatie sindsdien diepgaand ge- wijzigd.

Als je je die verandering indenkt duizel je. Nu staan volgens dit getuigenis in de syno- daal-Geref. Kerken niets minder dan de Schrift en de belijdenis integraal op het spel — en de synode laat thans in feite de zaken op haar beloop!

Vele strijders voor de „goddelijke waarheid” van het voor wedergeboren houden etc. doen nu hard mee aan wat niets minder is dan de likwidatie van hun eigen kerken!

En vele „bezwaarden onder de synodocratie” van vroeger zijn ook nu weer „bezwaard” — met velen die eenmaal het heftigst tegen de „bezwaarden” van weleer te keer gingen. Wat zal uit deze crisis groeien? C. V.

HERHAALD VERZOEK

De Deputaten voor de correspondentie met de buitenlandse kerken moeten bij hun contacten met buitenlandse kerken dikwijls rekening hou- den met vroeger met die kerken gevoerde cor- respondentie door kerkleden, predikanten, en namens kerkeraden, classes, particuliere en ge- nerale Synodes. Ten behoeve hiervan doen zij nogmaals een dringend beroep op allen, die stukken, brieven, copiën, afschriften of andere documenten onder hun bestuting hebben of in archieven weten, deze beschikbaar te stellen ten behoeve van het archief van Deputaten of even- tueel ter leen te geven om afschriften ervan te maken. Op de oproep hiertoe van enkele maan- den geleden kwam geen enkele reactie. Laat ieder, die met de correspondentie met buiten- landse kerken op een of andere manier te maken heeft gehad nagaan of hij Deputaten aan het gevraagde kan helpen, want het is onmisbaar voor een goede vervulling van de door de Syno- de aan hen opgedragen taak. Toezending, even- tueel voor het maken van afschriften, kan ge- schieden aan de secretaris: S. van Renssen, Min. de Visserstraat 61, Utrecht.

INGEZONDEN

JAARVERGADERING ICCC

De Nederlandse ICCC-organisatie hoopt haar jaarlijkse bijeenkomst te houden op **zaterdag 26 mei, v.m. half elf**, in het **Gebouw voor Kun- sten en Wetenschappen, Mariaplein 27, Utrecht.**

De vergadering staat onder leiding van de voorzitter, Ds M. Vreugdenhil, Gereformeerd predikant te Ruinerwold.

Ds J. C. Maris, Christelijk Gereformeerd predikant te Haarlem-Noord, en secretaris van de Organisatie, hoopt in de morgenvergadering te spreken over

„NEW-DELHI - EEN UITDAGING”

Vragen betreffende de Oecumene, of naar aan- leiding van het referaat, kunnen vooraf schrif- telijk worden ingezonden aan het Bureau van de ICCC, Singel 386, Amsterdam, of ter vergadering worden gesteld. Zij zullen in de middagbijeen- komst, die om 2 uur begint, door een forum worden beantwoord. De leiding van dit forum berust bij Ds Joh. Heule, Rotterdam.

Leden zijn: Prof. Dr S. U. Zuidema, Ds J. Meester, Ds P. J. Mijtes en Ds J. C. Maris.

De vergadering is voor ieder toegankelijk.

KERKNIEUWS

Beroepen te Helpman: G. Zomer te Bunscho- ten-Spakenburg; te Leens: B. v. Zuylekom te Watsinge-Sauwerd.

Intree. Na bevestigd te zijn door ds A. Veld- man deed ds J. Snijder zijn intree in de Geref. Kerk van Delfshaven. Ds Veldman preekte over 2 Tim. 2 : 1 en 8, ds Snijder over 2 Tim. 2 : 3—6. Ds Snijder is inmiddels reeds vertrokken als veldprediker naar Nieuw-Guinea.

Tilburg. Te Tilburg is opnieuw de Geref. Kerk geïnstitueerd. Het adres van de kerkeraad is: M. J. van der Welle, Martinitorenstraat 18, Tilburg, tel. 04250-22823.

Ds F. de Haan van Zuidwolde vertrok voor een half jaar naar Curaçao om daar de kerk te dienen.

Intree. Ds J. M. Goedhart deed zijn intree in de Geref. Kerk van Drachten. Hij werd beves- tigd door ds J. F. Heij, die daarbij preekte over Ez. 33 : 1—11. Ds Goedhart koos als tekst voor zijn intreepreek Matth. 11 : 2—6.

Beroepbaar. Door de classis Rotterdam werd na praeparatoir examinatie beroepbaar verklaard kand. H. Mostert, Portlandstr. 46b, Rotterdam-21.

Classis Noord-Brabant en Limburg. Deze classis nam het volgende besluit:

„De Classis der Gereformeerde kerken in Noordbrabant en Limburg, samengekomen op woensdag 11 april 1962 — kennis genomen heb- bende van de brief, die de Raad der Geref. kerk van Hogeveen zond naar aanleiding van het besluit, door een vorige classis d.d. 6 dec. 1961, genomen ten aanzien van ingebrachte bezwaren tegen de interpretatie, die ds B. Telder aan Z. 22 van de H. Cat. vr. en antw. 57 geeft, — over- wegende, dat noch in de brief van de kerkeraad te Hogeveen noch in de discussie ter vergade- ring van de classis d.d. 11 april 1962 nieuwe gezichtspunten geopend werden, — besluit: 1. de uitspraak die de classis op 6 dec. 1961 inzake de onderhavige materie deed, te handhaven; 2. hiervan kennis te geven aan de Raad der Geref. Kerk te Hogeveen”.

Aan de kerkeraad van de Geref. Kerk van Bunschoten-Spakenburg schreef zij:

„Om uw onrust weg te nemen, als zou door het classisbesluit van 6 december 1961 de belijdenis der kerk in discreditie gekomen zijn, willen wij gaarne het volgende verklaren:

Wij houden vast aan de woordelijke inhoud der belijdenis, maar als onkunde of boosheid ons willen binden aan de termen en zelfs aan conse- kwenties die anderen er uit willen halen, als men ons wil binden aan de traditionele antropo- logie der vaders, dan verwerpen wij deze bin- ding, waarmee onze vaders de kerk niet bedoel- den te binden, toen zij b.v. Zd. 1 en Zd. 22 van de Heidelbergse Catechismus formuleerden”.

Evangelisatie-congres. Het jaarlijkse congres van het Verbond van Evangelisatie-commissies hoopt haar jaarlijks congres te Amersfoort te houden op woensdag 20 juni a.s. Spreker is Ds J. Verkade van Groningen. Het congres komt D.V. samen in het paviljoen van het Berghotel, Utrechtseweg.

Ds J. Klamer hoopt in verband met zijn ver- lof-periode uit Nieuw-Guinea te arriveren op 28 of 29 mei a.s. Zijn adres zal D.V. zijn: Las- straat 28 te Bunschoten-Spakenburg.

Harlingen. De Kerk van Harlingen zal D.V. in de komende maanden juni, juli en augustus ten behoeve van de vakantiegangers weer kerk- diensten houden op Vlieland in ZAAL BRUIN.

De diensten vangen elke zondag aan om 8.30 uur v.m. en 3 uur n.m.

Predikanten en ouderlingen, die het plan heb-

ben in genoemde maanden één of meer zondagen op Vlieland te verblijven en eventueel bereid zijn in de diensten voor te gaan, worden ver- zocht zich in verbinding te stellen met F. Haitsma, Brouwersstraat 21, Harlingen. (Tel. 05178-2737).

Adressen. Sneek: Ds M. v. d. Wel, Snecanur- straat 1, telef. 05150-3451; scriba: K. O. Meijer, Joh. v. Frisostraat 129. **Rotterdam-Delfshaven:** P. M. Otten, Allard Piersonstr. 13a, Rotterdam-6;

Rs. Kapt. J. Snijder, St. verz. zie 41 J.B. NAPO 5500-20, Utrecht-Station. Na aankomst op Nieuw- Guinea NAPO, 5500, Utrecht-Station; **Ds W. L. Kurpershoek** is verhuisd van Rotterdam naar Karel Doormanlaan 60 te Haarlem. Telefoon- nummer is nog onbekend.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS...

vanwege de noodzaak

welke ons wordt voorgehouden door twee kinderen, broertje en zusje. Omdat er niets an- ders was werden zij door een instantie geplaatst in een tehuis. Het broertje verbleef voorheen in een gezin waar hij had geleerd op zondag twee- maal naar de kerk te gaan. Vandaag zou hij dit ook willen. Hij kan echter niet. Hij gaat nu helemaal niet naar de kerk. Ja, er is op zondag- morgen wel de verplichte gang naar de zon- dagsschool.

Wij schrijven dit niet omdat wij willen zeggen: deze jongen moeten wij helpen met het tehuis dat wij gaan bouwen. Voor het zover is zal er voor hem wel een andere oplossing zijn gevon- den.

Na hem zullen er nog meer komen, die ons voor eenzelfde vraag zullen stellen. De vraag: Geeft gij ons een eigen tehuis, dat het ons moge- lijk maakt naar de (eigen) kerk te gaan. Laat deze vraag een spoedig antwoord mogen vinden.

Een vraag met een antwoord

van de knapen- en kleine meisjesvereniging te Ommen met f 16,50; van die te Lisse met f 28,25; van een vrouwenvereniging te Groningen met f 21,95.

De mannen van Opende bleven niet achter. Er was daar een jaarvergadering van het G.M.V. Zij hebben de overgebleven consumptie onder elkaar verkocht. Het bracht f 14,05 op voor het tehuis. Zo werden bedorven magen voorkomen.

Een antwoord werd gegeven door het zesde kind dat in een gezin werd geboren. De vader schreef: „Onze dank is groot, U bent van zessen klaar”. Zij vond een uitweg in een gift van de zes kinderen tezamen.

Hetzelfde werd gedaan door de ouders van eveneens zes kinderen. Er waren nog vele an- dere giften. Teveel om te verhalen. Die genoemd werden mogen anderen aansporen om niet ach- ter te blijven en zich te scharen in de rij van de bouwers aan het eigen kindertehuis.

met Oranjbloemen,

welke ons na een gehouden feest doen mee- delen in grote feestvreugde. Het Gereformeerd Jeugdverband te Utrecht had op 2 mei een Oranjeavond. Aan de feestvierenden heeft men zelfgemaakte oranjbloemen verkocht en de op- brengst ervan f 36,35 bestemd voor het tehuis. Jammer dat wij er niet waren, doch de napret is voor ons toch goed.

Verantwoording tot 7 mei 1962.

Ontvangen van kerken ..... f 164.196,20
Ontvangen van particulieren ..... f 30.429,23

Totaal: ..... f 194.625,43

Bijdragen kunnen worden gestort op postreke- ning nr. 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming”, Beatrixlaan 37, Ede.

D.V. ZATERDAG 19 MEI A.S.

hoopt de Vereniging „MESOZ” haar

JAARLIJKSE LEDENVERGADERING

te houden in gebouw „CASINO”, Paardenveld te Utrecht.

Aanvang half drie.

Spreker:

Ds P. VELDSTRA VAN LEERDAM.

— U bent hartelijk welkom.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk